

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Türk Dili Bilim Dalı

**21. YÜZYIL TÜRKÇESİNDE
YENİ ÖGELER VE YENİ SÖZCÜKLER**

Sahra ÇOLAK

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2021

21. YÜZYIL TÜRKÇESİNDE YENİ ÖGELER VE YENİ SÖZCÜKLER

Sahra ÇOLAK

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Türk Dili Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2021

TEŞEKKÜR

Bu yüksek lisans tezi, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu bünyesindeki Türk Dil Kurumu tarafından 2020 Yılı Yurt İçi Lisansüstü Eğitim Bursu ile karşılıksız olarak desteklenmektedir. Çalışmamı desteklediği için Türk Dil Kurumuna teşekkür ederim.

Lisansüstü eğitimim boyunca gerek kendisinden aldığım derslerde gerek tez hazırlama sürecimde Türk diline olan yaklaşımı ve yenilikçi bakış açısı ile bana daima feyiz veren ve bu çalışmanın ortaya çıkması için desteklerini esirgemeyen kıymetli hocam Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın'a emekleri için teşekkür ederim. Çalışmanın savunma aşamasında kıymetli fikirleri ile bana ve çalışmaya önemli katkılarda bulunan değerli jüri üyelerim Prof. Dr. Nesrin Bayraktar Erten ve Dr. Öğretim Üyesi Bekir Tahir Tahiroğlu'na teşekkür ederim.

Son olarak, isimlerini anmakla borcumu asla ödeyemeyeceğim sevgili aileme; Şüheda Çolak, Ömer Çolak, Emir Çolak ve Mert Özbek'e varlıkları ve her koşulda yanımda oldukları için sonsuz teşekkürler.

ÖZET

ÇOLAK, Sahra. *21. Yüzyıl Türkçesinde Yeni Ögeler ve Yeni Sözcükler*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2021.

Yaşayan her varlıkta olduğu gibi değişim; dilin doğasında mevcuttur. Varoluş biçimlerimiz olarak niteleyebileceğimiz dilin geçirdiği değişimleri kayıt altına almak gerekir. Bu çabayı anlamlı kılan şey; toplumu bir arada tutan aidiyet bilincini koruyabilmektir. Dildeki en büyük değişim; bir nesne, kavram ya da düşünceye yönelik yeni üretimler sonucunda gerçekleşir. Yeni üretimler, dildeki yeni türetmeleri beraberinde getirir. Bu hususta karşımıza iki temel kavram çıkmaktadır: yeni öge ve yeni sözcük. Yeni ögeler (neolojizmler), dildeki yeni bir gösteren-gösterilen ilişkisini anlatır ve bu ilişki anlamsal yahut biçimsel olabilir. Yeni sözcükler ise aynı gösterilenin farklı gösterenlerle çeşitli amaçlar (sadeleşmek, özleşmek, standartlaşmak vb.) yahut doğal süreçler (kelimenin eskiyerek kullanım sıklığını yitirmesi vb.) sonucunda tekrar ifade edilmesidir ve bu süreç yalnızca biçimseldir. Her iki kavram da dildeki türetmeler sonucu ortaya çıkar ancak hizmet ettikleri amaç doğrultusunda birbirlerinden ayrılır. Çalışmanın maksadı; 21. yüzyıl Türkçesinin canlı söz varlığı içerisinde bulunan ancak henüz sözlükler tarafından kayıt altına alınmamış olan yeni türetmeleri, bahsi geçen iki kavramın kapsadığı amaçlar doğrultusunda tespit etmek ve bunları sözlüğe kazandırmak, diğer bir deyişle kayıt altına almaktır. Çalışma; yeni öge ve yeni sözcük kavramlarının ayırt edilebilir düzeyde açıklanması, yeni türetmelerin hizmet ettikleri amacın belirlenmesi ve sözlüğe alınma ölçütlerine göre değerlendirilerek Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Türkçe Sözlük için önerilmesi şeklinde bir yol haritası izlemektedir. Yeni sözcük yahut yeni öge olma özelliği gösteren dildeki bu yeni türetmelerin saptanabilmesi hususunda çalışmanın temel kaynağı olarak Dr. Öğr. Üyesi Bekir Tahir Tahiroğlu, Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın ve Prof. Dr. Bülent Özkan tarafından Ulusal Araştırma Projesi kapsamında hayata geçirilen Türkiye Türkçesi Çevrim İçi Haber Metinlerinde Yeni Sözcüklerin (Neolojizm) Otomatik Çıkarımı adlı çevrim içi yazılımın veri tabanından yararlanılmıştır.

Anahtar Sözcükler

yeni öge(neolojizm), yeni sözcük, söz varlığı, sözlükçülük

ABSTRACT

ÇOLAK, Sahra. *Neologisms and New Words in 21st. Century Turkish*, Master's Thesis, Ankara, 2021.

Change, just like in every living creature; it is inherent in language. It is necessary to record the changes of language which we can describe as our forms of existence. What makes this effort meaningful is to protect the sense of belonging that holds society together. The biggest change in language; takes place as a result of new productions for an object, concept or thought. New productions bring new derivations. Two basic concepts emerge in this regard: neologism and new word. Neologisms describe a new signifier-signified relationship in language, and this relation can be semantic or formal. New words, on the other hand, are the re-expression of signified with different signifiers as a result of various purposes or natural processes and this process is only formal. Both concepts are results of derivation, but they are separated from each other with the purpose they serve. The aim of the study is determining new derivations that are in daily vocabulary of 21st century Turkish but have not yet been recorded by dictionaries with the purposes of these two concepts, and bringing them into the dictionary, in other words, to record them. The study follows a map in the form of explaining the concepts of neologisms and new words at a discernible level, determining the purpose of the new derivatives and evaluating them according to the criteria for inclusion in the dictionary and proposing them for the Turkish Dictionary prepared by the Turkish Language Association. As the main source of the study on determining these new derivations, new words and neologisms, an database of online software program called Türkiye Türkçesi Çevrim İçi Haber Metinlerinde Yeni Sözlere (Neolojizm) Otomatik Çıkarımı, developed by Dr. Tahir Tahiroğlu, Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın and Prof. Dr. Bülent Özkan as National Research Project, has been used.

Keywords

neologism, new word, vocabulary, lexicography

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	ix
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM : TEMEL KAVRAMLAR.....	6
1.1. YENİ ÖGE(NEOLOJİZM).....	6
1.1.1. Yeni Ögenin Genel Çerçevesi.....	6
1.1.2. Yeni Ögeyi Ele Alış Biçimleri ve Yaklaşımlar.....	12
1.1.3. Yeni Ögenin Türleri Hakkındaki Görüşler.....	16
1.1.4. Yeni Ögenin Tespiti Üzerine.....	18
1.1.5. Yeni Ögenin Diğer Kavramlarla İlişkisi.....	20
1.2. YENİ SÖZCÜK.....	22
1.2.1. Yeni Sözcük Nedir.....	22
1.2.2. Yeni Sözcüklerin Oluşum Sebepleri.....	23
2. BÖLÜM : SÖZLÜKÇÜLÜK.....	26
2.1. SÖZLÜKÇÜLÜK NEDİR.....	26
2.2. SÖZLÜK BİRİMİ OLMA ÖLÇÜTLERİ NELERDİR.....	27

3. BÖLÜM İNCELEME	30
3.1. İNCELEME YÖNTEMİ VE VERİ TABANI HAKKINDA	30
3.2. ADAY SÖZCÜKLER	32
3.2.1. Aday Yeni Sözcükler.....	32
3.2.2. Aday Yeni Ögeler.....	42
VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	91
1. ADAY YENİ SÖZCÜKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	92
2. ADAY YENİ ÖGELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ	94
SONUÇ VE ÖNERİLER	97
KAYNAKÇA	99
EK KAYNAKÇA	101
EK 1. ORJİNALLİK RAPORU	103
EK 2. ETİK KURUL/KOMİSYON İZİNİ YA DA MUAFİYET FORMU	105

KISALTMALAR DİZİNİ

bk.	: bakınız
İng.	: İngilizce
örn.	: örneğin
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDKGTS	: Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
y.ö.	: yeni öge
y.s.	: yeni sözcük

GİRİŞ

Dil; bir milletin geçmişinin, mevcut yaşantısının ve geleceğinin kodlarını taşır. Toplumların asırlardır kullandıkları dillerin geçirdikleri süreçleri izlemek, onların hem varlık çizgilerini takip etmeyi hem de yarınlarına dair çıkarımlar yapmayı mümkün kılar. Çünkü birey ve toplum olarak kullandığımız dil, aslında dış dünyadaki var olma biçimimizdir. İçinde bulunduğumuz bilgi çağının doğal bir sonucu olarak sıklıkla yaşanan sosyal, bilimsel ve teknolojik gelişmeler; yeni üretimleri de beraberinde getirmiştir. Böylece bilginin taşıyıcısı olan her birey, tecrübe ettiği yenilikleri ifade edebilmek için dilde yeni biçimsel ve anlamsal türetmelere ihtiyaç duymaktadır. Bu yeni türetmeler vasıtasıyla da 21. yüzyıl Türkçesinin söz varlığı hızla kendini yenilemeye devam etmektedir. Çalışmada, toplumun mevcut yaşantısının dildeki yansımaları olarak kabul edilen bu yeni türetmeler ele alınacaktır.

Yeniliği üreten toplumlar, o yeniliğin ifade biçimini de kendi dillerinde üreterek onu kitlelere sunar. Yeniliği başkalarından alan toplumlar ise onu, öncelikle öğrendikleri toplumun diliyle tanır ve açıklama gayretine düşer. Dilde çoğu zaman ödünçlemelerle kendini gösteren bu durum, yeni yerel üretimlere de şahit olmaktadır. Üretilen yeniliğin dildeki ilk karşılığı “yeni öge”, diğer bir deyişle “neolojizm”dir. Çalışma boyunca yeni öge ve neolojizm kavramları konunun daha iyi ifade edilebilmesi amacıyla zaman zaman birbirlerinin yerine kullanılmışlardır. Yenilikler, her zaman yeni bir kelimeye ihtiyaç duymaz; bazen dilde var olan bir kelimeye kazandırılan yeni anlamlar, yeni bir gösteren-gösterilen ilişkisi kurarak bu ihtiyacı karşılar. Bu durum, anlam boyutunda bir türetmedir ve yeni öge olarak kabul edilir.

Dilde çoktan karşılığını bulmuş olan dış dünyaya ait bir yenilik; sadeleşmek, Türkçeleşmek, standartlaşmak gibi amaçlar doğrultusunda dile yapılan çeşitli müdahalelerle yahut dilin kendini güncellemek üzere katettiği doğal süreçler sonucunda (örneğin; kelimenin kullanım sıklığını yitirmesiyle) yeni bir kelime kullanılarak tekrar ifade edilebilir. Söz varlığına bu şekilde dahil olan sözcükler; “yeni sözcükler”dir. Yeni sözcükler, aynı kavramın biçim değiştirerek yeniden sözcükleşme halidir ve yeni öğelerin aksine dilde yeni bir gösteren-gösterilen ilişkisi kurmazlar. Yeni öğeler ile ortak olan tarafları kelime türetme biçimleridir. Tıpkı yeni öğeler gibi dilin söz yapım kurallarına uygun olacak biçimde ödünçleme, ekleme, birleştirme, eksiltme, başharfleştirme, karma, örnekseme, canlandırma gibi çeşitli yollarla yapılabilirler. Bu sebeple de bu iki kavram birbirleriyle sıkça karışabilmekte ve Türkçenin söz varlığına yönelik olarak çizilmek istenen genel tabloda zorluklara yol açabilmektedir.

İletişimin ve bilgi akışının çoğunlukla dijital platformlar üzerinden gerçekleştiği bu yüzyılda, yaşadığımız dünya öncekilerden çok farklıdır. Artık bireyler bu platformların insanıdır ve buralarda söz almakta, kitlelere saniyeler içerisinde buralardan ulaşmaktadır. Dolayısıyla sosyal medya ve internet; sinema, televizyon, radyo, müzik gibi diğer tüm kitlesel iletişim araçlarının da işlevlerini bünyesine dahil ederek bireyleri yeni bir gerçekliğe çekmeye devam etmektedir. Bu gerçeklikte var olmaya çalışan insan, kendi dilini oluşturmanın yanı sıra çoğu zaman oluşturulan dile maruz kalmaktadır. Kontrollü bir değişim yaşamayı mümkün kılmayan böylesine canlı bir ortamda dilin takibini yapmak oldukça güç olmakla beraber mümkündür. Türkçenin güncel söz varlığı içerisinde genel dilde büyük oranda kabul görmüş yeni birimlerin takibini yapabilmek, toplumda yaşanan gelişmelerin dildeki yansımalarına ışık tutacak niteliktedir. Zaten bir dilin genel söz varlığına yönelik olarak yapılan sözlük çalışmalarının en önemli çıktısı, o toplumu kullandığı kelimeler vasıtasıyla tanımlıyor olmasıdır.

Dildeki yeni üretimler artık, bir nesnenin yahut fikrin derin düşünce faaliyetleri sonucunda keşfedilmesini beklemeden hatta düşünme süreçlerini atlayarak bireylerin refleksleri doğrultusunda dahi aniden gerçekleşebilmekte ve toplumda dakikalar içerisinde yankı bulabilmektedir. Bu yankı toplumun kabulüne göre uzun ya da kısa soluklu olabilir, toplumun tamamını ya da belli bir kısmını etkileyebilir. Bir bilim dalı, iş kolu yahut sanat alanında söz sahibi kimseler de alanlarını ilgilendiren konularda yeni bilgiyi dile çeşitli şekillerde kazandırır. Dilde daha önce ifade edilmemiş bir kavramın, bilgiyi yaymak adına hızlı bir şekilde kelimelere dökülmesi gerekir. Bazen de yeni sözcükler kullanılarak mevcut durum ve nesnelerin ifadesi çeşitlendirilir. Bu kelimeler genel dile ait ifade şekilleri olabileceği gibi çeşitli alanlara yönelik yeni terimler de oluşturabilir. Bu şekilde “ortalığa savrulan” yeni öge ve yeni sözcüklerin çeşitli dil sorunlarını beraberinde getiriyor olması kaçınılmazdır. Ancak çalışma, bu sorunlara çözüm bulma yahut bunları engelleme iddiasında değil; güncel söz varlığı içerisinde yer edinmiş yeni türetmelerin takibini yapma çabası içerisinde yer almaktadır. Çalışma; yukarıda bahsedilen sebeplerle Türkçede gündemden güne artmakta olan yeni türetmelerin Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Güncel Türkçe Sözlük aracılığıyla kayıt altına alınması gerekliliğine hizmet etmeyi amaçlar. Bu doğrultuda 21. yüzyıl Türkçesi ele alınarak çalışılacak söz varlığının sınırları çizilmiştir.

Üç ana bölümden oluşması planlanan bu çalışmanın ilk bölümünde “Temel Kavramlar” başlığı yer almaktadır. Bu başlık altında çalışmayı temellendirmek amacıyla yukarıda kısaca bahsedilen yeni öge (neolojizm) ve yeni sözcük kavramları; kökenleri, yapılan tanımlamalar, yaklaşımlar, girişimler, gelişim süreçleri, hazırlanan çalışmalar, diğer bilim dalları ile kurdukları ilişkiler gibi yönlerden ele alınarak açıklanacak ve kavramların birbirlerinden ayrılan yönleri ortaya koyularak öncelikle alanda yaşanan kavram yanılgıları giderilmeye çalışılacaktır. Nitekim yeni türetilen kelimelerin yeni öge yahut yeni sözcük bağlamlarına uygun biçimde değerlendirilip doğru bir biçimde sınıflandırılması, çalışma için önem taşımaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümü “Sözlükçülük” hakkındadır. Bu bölümde bir bilim dalı olarak sözlükçülük/sözlük bilgisi ele alınacaktır. Sözlükçülüğün ne anlama geldiğinden, çalışma disiplininden ve bir kelimenin sözlüğe alınması için gerekli olan ölçütlerden bahsedilecektir. Bu bölüme ait ayrı bir başlık açılmasının sebebi çalışmanın “İnceleme” bölümünde yeni öge yahut yeni sözcük olarak analiz edilen yeni türetmelerin, TDKGTS’e aday gösterilirken sözlükçülük ilkelerine uygun biçimde değerlendirilmesi gerekliliğidir. Genel dilin güncel söz varlığından beslenerek hazırlanan bu çalışma temelde, bir kelimenin sözlükte sözlük birimi olabilmesi için gerekli ölçütlerin belirlenmesi ile hedefine ulaşabilir. Çünkü yeni öge yahut yeni sözcük olarak saptanan yeni ürünlerden genel dilde kabul görmüş, dolayısıyla yerleşikleşmiş, olanları söz varlığını şekillendirmekte ve bu yönüyle de büyük önem arz etmektedir. Bu türden kelimeleri yakalamayı amaçlayan çalışmada, TDKGTS için aday sözcük belirlerken sözlükçülüğün yöntem ve ilkelerinden istifade edilecektir.

Çalışmanın son bölümü “İnceleme” başlığı altında düzenlenmiştir. İnceleme bölümü; 21. yüzyıl Türkçesinin söz varlığının önemli bir kısmını oluşturan yeni dilsel üretimlerin belirlendiği ve bu yeni birimlerin alana dair edinilen bilgiler ışığında değerlendirmeye alındığı bölümdür. Yani çalışmanın teorik kısımlarının ardından, verilen teorilere yönelik uygulamaların gerçekleştirileceği yerdir. Bu doğrultuda, Türkçenin güncel söz varlığı içerisindeki yeni türetmeleri belirlemede Türkiye Türkçesi Çevrim İçi Haber Metinlerinde Yeni Sözlerin (Neolojizm) Otomatik Çıkarımı adlı çevrim içi yazılımın veri tabanından yararlanılacaktır. Dr. Öğr. Üyesi Bekir Tahir Tahiroğlu, Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın ve Prof. Dr. Bülent Özkan tarafından TÜBİTAK-SOBAG Ulusal Araştırma Projesi kapsamında geliştirilen bu yazılım, çevrim içi haber kaynaklarını tarayarak Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük’te bulunmayan ve yeni türetilen kelimelerin otomatik çıkarımını sağlamaktadır.

Yazılımın veri tabanının çevrimiçi haber sitelerini esas alacak şekilde oluşturulması önemlidir çünkü bu mecralar; hemen her alanda üretilen güncel bilginin sürekli olarak kaydının tutulduğu ve yayılmasının sağlandığı yerlerdir. Böylelikle bir nevi toplumun nabzını tutmaya yarayacak ve yeni haber kaynaklarının eklenmesi ile kendini güncelleyerek düzenli bir “yeni türetmeler takibi” sağlayacaktır. Ayrıca kitleler için hazırlanan bu metinlerin, bireysel dile kıyasla, çalışmanın nesnelliğini arttırıcı nitelikte olması beklenmektedir. Yazılımın listelediği yeni kelimelerin kullanım sıklığına bakılarak dilde yaygınlık kazanmış olanlar seçilecektir. Daha sonra seçilen bu yeni birimlerden hangisinin yeni öge, hangisinin yeni sözcük olduğuna dair bir değerlendirme yapılacak ve sözlüğe alınma ölçütlerini sağlayanlar, Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Türkçe Sözlük’e bu maksatla önerilmek üzere listelenecektir.

İzlenecek adımlar doğrultusunda tamamlanması planlanan çalışmanın, hem Türkçede kavram olarak yeni sayılabilecek “neolojizm/yeni öge” hakkında bilgilendirici olması hem de Türkçenin sürekli olarak değişen ve güncellenen söz varlığına yönelik genel bir tablo oluşturması beklenmektedir. Bu sayede, yoğun kelime türetmelerinin arasında söz varlığının önemli birimleri haline gelmiş yeni ögelerin gözden kaçırılması engellenmek istenmektedir. Hazırlanan çalışmanın sözlükçülük faaliyetlerine katkı sağlaması da amaçlar doğrultusundadır. Tıpkı parmak izlerimiz gibi kişisel ve tanımlayıcı olan dilin zamana ve yaşantılara bağlı olarak kendini sürekli yenileyen yapısı, kayıtsız kalınamayacak bir biçimde gözler önünde durmaktadır. Dili topluma tutulan bir ayna olarak düşünmek gerekirse onu anlama çabası, aslında toplumu anlama çabasıdır.

1.BÖLÜM: TEMEL KAVRAMLAR

1.1. YENİ ÖGE (NEOLOJİZM)

1.1.1. Yeni Ögenin Genel Çerçevesi

Neolojizm kelimesi; Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Güncel Türkçe Sözlük'te dil bilgisi terimi olarak yer alır ve Fransızcadan dilimize geçtiği belirtilerek “türenti” karşılığı ile açıklanır. Türenti ifadesi ise “söz türetmecilik” olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım akla aşağıdaki iki soruyu getirir:

- a. Alıntı bir sözcük olan neolojizm Türkçede başka hangi karşılıklarla ifade edilmektedir?
- b. Neoloji ve neolojizm kelimelerinin Türkçedekine kıyasla alıntılı oldukları dil olan Fransızcadaki kullanım ve tanımları nasıldır?

Neolojizm; köken olarak Yunancadaki neo “yeni” ve logos “bilgi” kelimelerinin birleşiminden oluşan neoloji kelimesine eklenen “+izm” eki ile türetilmiş bir kelimedir. Fransızcada akım, kuram, meslek, görüş vb. isimler yapan bu ekin kelimeye kazandırdığı anlam, Türkçede “+cı” ve “+lık” eklerinin bir arada kullanılması yoluyla gerçekleştirilir (örneğin; Türkçülük, varoluşçuluk, kütüphanecilik vb.). Aslında neolojizm kelimesinin kendisi de Türkçede daha önce var olmayan bir kavramı ifade ettiği için neolojizm/yeni öge örneğidir, diyebiliriz. Dolayısıyla TDKGTS'teki “türenti” ve “söz türetmecilik” ifadeleri neolojizm kavramını tanımlamaktan ziyade, ona Türkçe karşılıklar vererek kavramı hedef dilde anlamlı kılma çabasından ileri gelmektedir. Bu maksatla türetilmiş tek sözcükten yahut sözcük öbeğinden oluşan ifadeler, kavramın “eş anlamlı biçimleri” ya da “dildeki alternatif karşılıkları” olarak değerlendirilmelidir.

Tarihsel olarak incelemek gerekirse neolojizm kavramı; 16. yüzyılda Fransa'da Pléiade şairleri tarafından henüz adı konulmadan oluşumlar göstermeye başlasa da ilk kez 1725 yılında néologique biçiminde terimleşmiştir. Takip eden yıllarda yerini néologisme ve néologie kelimelerine bırakmıştır. Fransızcada yerleşikliği ise 18. yüzyıldadır. Neolojizm kavramının hikayesi İngilizce için de yaklaşık olarak aynı zaman dilimlerini kapsar. İngilizcede 1750'lerde "neological, neologist, neology" biçimleriyle varlık gösteren kavram biraz daha gecikmeli olarak 19. yüzyılda yerleşikleşir (Akalin, 2016, s.2).

17. ve 18. yüzyıllarda neoloji olumlu anlamda kullanılırken neolojizm ise "kötü kullanım" olarak algılanmış; Mercier, "bu iki kelimenin arasındaki farklar, din ve bağnazlık arasındaki fark gibidir" yorumuyla durumu özetlemektedir (Akt. Şafak, 2018, s. 5) Çünkü bir şeyin fanatiği olmak, düşünme eylemini devreden çıkarmak demektir. Kelimeye getirilen -izm eki ise bu noktada anlam kazanmaktadır. Bir gerçeklik, fikir yahut bilgi; akım veya kuram haline getirilmekle fanatizme dönüşerek ortaya çıkış amacını zamanla yitirirse bu, o toplum için daima tehlike demektir. Neolojizm kelimesinin kendisine yüklenen olumsuz anlamlardan sıyrılıp neolojiyi açıklar biçimde dilde yeni üretilen birimleri karşılar hale gelmesi, onun zaman içerisinde geçirdiği anlamsal değişimi gözler önüne sermektedir.

Türkçede neoloji kelimesi ise ilk kez 1970 yılının Hürriyet Gazetesi'nde "neolojik terimler" tamlaması ile yeni türetilen terimleri karşılamak için kullanılmıştır (Nişanyan, 26 Eylül 2020). Neolojizmler karşımıza daha çok terim biçiminde çıktığı için ilk ifadesinin bu şekilde terim vurgusu içeriyor olması da durumu açıklar niteliktedir. Öte yandan Akalin bize kelimenin Fransızca biçiminin (néologisme), Türkçede edebi dilde Nurullah Ataç tarafından daha eski tarihlerde (1954) kullanılmış olduğu bilgisini verir. Bu bilgi kavramla olan tanışıklığımızı anlamak açısından gereklidir. Osmanlı Türkçesinde ise "lügat-ı müvellede" tamlaması her ne kadar türetilen yeni sözcükler için kullanılmış bir

ifade olsa da neoloji-neolojizm kavramlarının Türkçede yöntem ve çalışma disiplini haline gelmesi oldukça yenidir. Neolojizm kelimesinin TDK Türkçe Sözlük'e girmesi 1983 baskısıyla; madde başı olarak kullanılmaya başlanması ise 1988 baskısıyla gerçekleşmiştir (Akalin, 2016, s.2).

Türkçede neolojizm kavramı yerine “yeni öge”, “yeni söz”, “yeni sözcük”, “yeni kelime” gibi ifade biçimlerinin de kullanıldığı görülür. Bunlar terimleşmiş yahut sözlükleşmiş birimler değildir. Buna istinaden kavramın dil bilgisi alanında standart (ortak) bir karşılığının henüz bulunmadığını söyleyebiliriz. Neolojizm ifadesinin yabancı kaynaklar vasıtasıyla öğrenilmiş olması onun sınırlarını en doğru şekilde çizmeye yarayacak uygun Türkçe terimi bulmayı da zorlaştırmaktadır. Yabancı kaynaklar vasıtasıyla öğrenilen pek çok yeni kavram için durum benzerdir. Bunun yanı sıra, her kim yeniliği üretiyor yahut keşfediyorsa bununla kalmayıp yaptığı adlandırma ile onu dünyaya hangi biçimde sunacağı konusunda da belirleyici rol oynamaktadır. Dolayısıyla yabancı kökenli bir kelime ya da kelime grubunu çeviri yoluyla ya da Türkçenin ses ve dil bilgisi kurallarına uygun olacak biçimde uyarlayarak dile kazandırmak, onu Türkçeleştirmek anlamına geldiği için bu kabul edilmesi gereken doğal bir sonuçtur. Bu sebeple araştırmacılar tarafından kavram çoğunlukla Fransızcadan ödünç alındığı biçimiyle yani “neolojizm” olarak ifade edilmiş ve TDK Güncel Türkçe Sözlük'e de bu şekilde girmiştir.

Neolojizmin aksine neoloji kelimesi TDK Güncel Türkçe Sözlük'te sözlük birimi olarak yer almamaktadır. Neşe Emecan *1960'tan Günümüze Türkçe-Bir Sözlük Denemesi* adlı eserinde “neoloji” kelimesini en kısa biçimiyle “yenicilik”, “neolojizm” kelimesini ise “yeni sözcük/yeni öge” karşılıklarıyla ifade eder (1998, s.6). Emecan'ın açıklamalarına göre neoloji “bir dilin gereksinimlerine karşılık vermek ve o dili zenginleştirmek için yeni sözcük kullanma”, neolojizm ise “değişik yollarla oluşturulan yeni sözcük ve söz öbekleri”ni içerir. Neoloji; bir disiplinin sınırlarını açıklamaya çalışırken neolojizm onun nesnesiyle ilgilenir.

Pek çok yabancı kaynakta neoloji ve neolojizm kavramları Türkçedekine benzer şekilde kullanılır. Örneğin J.Basturji'ye göre neoloji “neolojizm yaratma kurallarının incelenmesi” ve neolojizm “yeni sözlüksel birimler”dir (Akt. Emecan, 1998, s.21). Guilbert de yeni ögeyi “yeni sözlüksel birimler” olarak değerlendirir (Akt. İmer, 1991, s.1) Matoré neolojizmi “belli dönemde dilin söz varlığına katılan yeni birimler” olarak açıklarken Bauer neolojizm için; “söz yapımı veya söz oluşumu yoluyla kullanım alanına çıkan yeni bir sözlükbirim” tanımlamasını yapar. Picone “dilde ortaya çıkan yeni bir sözcük, biçimbirimi, deyim ve önceden var olan bir sözcüğün, biçimbiriminin, deyim yeni bir anlamı” derken Crystal; “bir dil topluluğunda dış dünyada değişen durumların bir sonucu olarak dolaşıma çıkan yeni bir sözlükbirim yaratılması” olarak açıklar. Hartman ve James ise neologism terimini “dile ödünçleme, türetme veya anlam değişmesi yoluyla nispeten yakın zamanda giren ve genellikle özel amaçlı sözlüklerde toplanmış sözcük veya deyim” olarak açıklar (Akt. Akalın, 2016, s.3). Algeo'nun “yeni sözcük” tanımı ise “genel sözlüklerde kaydedilmemiş bir biçimin kullanılması”dır (1991, s.1). Tüm bu tanımlardan anlaşılan odur ki neolojizm ifadesi başlangıçta “dildeki yeni birimleri karşılamak” üzere yeni öge-yeni sözcük ayrımı gözetilmeden kullanılmıştır.

TDKGTS'te neolojizm; hem dilde türetilen yeni bir ögeyi hem de yeni kelime türetme işini kapsayacak şekildedir. Genelleyici bir tanım, ifadenin maksadını anlamak için yardımcı olabilir ancak onu ayırt edebilmek için en çarpıcı özelliklerini ortaya koymak gerekir. Neolojizmler dildeki türetmeler sonucunda oluşsa da türetilen her yeni sözcük, yeni bir kavramı karşılamaz. Aynı kavram, dilde türetilen farklı sözcüklerle ifade edilebilir. Dolayısıyla yeni sözcük-yeni ögeye dair kavram karmaşalarında, tanımlardaki bu genelleyici tavır önemli bir etkidir. Dilde türetilen yeni bir ifadenin ayırt edici özellikler taşıyan, anlamı açık, çağrışım gücü yüksek, toplumun büyük çoğunluğunca benzer şekilde yorumlanacak biçimde olması beklenir. Bu durum, Türkçede pek çok alanda ihtiyaç duyulan standartlaşma (ölçünlü/ortak dil) meselesinin sağlanabilmesi için de oldukça önemlidir.

18. yüzyılda Fransızca “néologisme” olarak ortaya çıkan bu kavram, 19. yüzyılda İngilizcede “neologism” şeklinde varlığını sürdürmüş ve Almancaya “neologismus”, Türkçeye “neolojizm” olarak geçmiş olan bu kavram en açık biçimiyle; “dilde bir gösterileni ilk kez ifade etmek için kullanılan sözcük, yeni öge” anlamını taşır. Küresel anlamda kendine yer edinmiş olan neolojizm ifadesinin kavram ve kelime olarak Türkçeye girmesi Fransızca yoluyla olduğu için neolojizmi doğru anlamak ve açıklamak adına her şeyden önce kaynak dildeki kullanımına bakmak isabetli olacaktır. Bu noktada Fransızca bir sözlük olan *Dictionnaire de Linguistique et du Langage*’teki bazı açıklamalar konunun sınırlarını ortaya koyar niteliktedir (2002, s.372-374). Sözlükte kavramlar “néologie” ve “néologisme” biçiminde farklı maddelerde yer almaktadır. Buna göre néologie, “yeni sözcük birimleri oluşturma süreci” olarak tanımlanmaktadır. Kelimenin Fransızca sözlükteki açıklamasında yer alan bilgiler şöyledir:

“Biçim neolojisi ile anlam neolojisi birbirinden farklıdır ancak her iki durumda da neoloji; yeni bir gerçekliği (ilgili dil topluluğunun yeni teknik, yeni kavram, yeni gerçekliğini) ifade etme meselesidir. Biçim neolojisi yeni birimler yapmaktan ibaretken anlam neolojisi, söz konusu dilde zaten var olan göstereni, ona o zamana kadar sahip olmadığı bir içeriği vererek kullanmaktır. Akla gelmesi gereken soru ise ‘bu içerik kavramsal olarak yeni mi yoksa o zamana kadar başka bir gösteren tarafından ifade edilmiş mi?’ sorusudur. Bu da bize yeni öge-yeni sözcük ayrımını verecektir. Dilde mevcut olan pek çok süreç, biçim neolojisine izin verir.”

Türkçenin sondan eklemeli bir dil olması bu açıklamaya örnektir. Nitekim Türkçedeki yapım ekleri sayesinde pek çok yeni kavram dile kazandırılmıştır. Yabancı dillerden ödünç alınan sözcükler de biçim neolojisi olarak kabul edilir. Örnek verecek olursak Türkçede “izlenme oranı” anlamına gelen “reyting” kelimesi İngilizce “rating” kelimesinden ödünçleme yoluyla alınmıştır ve bir biçim neolojisidir.

“Anlam neolojisi, kelime ve kavram arasında çeşitli ilgiler kurularak ortaya çıkar. Bilinen bir kelimenin yeni bir anlamda kullanılmasıdır” (Dictionnaire de Linguistique, 2002, s.372-374). Örneğin Türkçedeki “bir donanmanın en iyi gemisi” manasıyla kullanılan “amiral gemisi” ifadesine yan anlam olarak kazandırılan “bir markanın en iyi, son teknoloji ürünü” manası bir anlam neolojisi örneğidir. Diğer bir örnek “mutfak” kelimesine yüklenen yeni anlam için verilebilir. “Yemek hazırlanan yer” anlamına ek olarak “bir işin ya da etkinliğin meydana getirilmeden önceki hazırlık süreci, bu sürece dahil olan kimseler” anlamı, “mutfak” kelimesi için yeni bir anlam neolojizmini doğurmuştur. Birtakım anlamsal değişimler de neolojizm örneği kabul edilebilir. N. Girard neolojizmleri açıklarken anlamsal genişlemelere örnek vermektedir (2007, s. 709-710). Bunun için marka isimleri, meslek isimleri gibi kelimeler kullanılır (Örneğin; kola, hemşire vb.). Karadavut da bir çalışmada neolojizm örneklerini marka isimleri üzerinden genelleşen kavramlarla açıklamaktadır (2016, s.247).

Fransızca sözlükteki “néologisme” kavramı; “belirlenmiş bir iletişim modelinde işleyen ve daha önce gerçekleştirilmemiş bir sözcük birimi, yeni gösteren veya yeni gösteren-gösterilen ilişkisi” olarak açıklanır. Yani “türetilen sözcük, yeni öge” anlamına gelir. “Bu yenilik, genellikle konuşmacılar arasındaki belirli bir duyguya karşılık gelir. Bu nedenle, dilin neolojisine ilişkin belirli neolojizmler, dilin gramerinin ayrılmaz bir parçasını oluşturur.” (Dictionnaire de Linguistique, 2002, S.372-374) Dilde yeni kelime türetme işi, dil bilgisi kurallarına uygun olacak biçimde yapılmalıdır ancak yeni birimler türetilirken kullanılan bir kelime, alıntılanan yahut farklı işlevde kullanılan bir ek; o dile zamanla yerleşerek başka kelimelerin türetilmesi esnasında da aktif rol oynar hale gelebilir. Neolojizmlerin bir dile ve o dilin kurallar sistemine etkisi tam da bu noktada ortaya çıkmaktadır.

1.1.2. Yeni Ögeyi Ele Alış Biçimleri ve Yaklaşımlar

Bir önceki bölümde kavramların açıklamalarını verirken yararlandığımız Fransızca sözlük, neoloji-neolojizm çalışma alanının sözlükbilimcilerin sözünü ettiği ancak uygulamaktan kaçındıkları bir alan olduğu yorumunu içermektedir (2002, s.372-374). Bu yorumdan anlaşılan odur ki; yeni kelime ve yeni öge tespitini mümkün kılacak bir sistemin geliştirilememesi yahut kapsamlı bir veri tabanının belirlenmemesi bu alanın esas ihtiyaç duyulan uygulama kısmını geri plana atmaktadır. Nitekim bu tez çalışmasının oluşumunda dildeki neolojizmlerin belirlenmesine yönelik istifade edilen kaynakların çoğunda görülen doğrudan alana yönelik, kapsamlı ve kurallı hamleler yerine dil bilinci çevresinde şekillenen bireysel ve sınırlı hamlelerle karşılaşmak ifadeyi destekler biçimdedir. Bu da bize alana yönelik kapsamlı bir yöntem geliştirilmesinin gerekliliğini ve sistematik devamlılık ihtiyacını göstermektedir.

Sadece konudan haberdar olmak yeterli olmadığı gibi dile ait neolojizmleri yalnızca belirlemiş olmak da yeterli olmayacaktır. “Seçilen neolojizmlerin geniş yahut dar eşzamanlı olarak, bir bütün halinde dil için veya belli kullanımlara göre ayırt edilmesi gerekir” (Dictionnaire de Linguistique, 2002, s.374). Bu ifade; neolojizmlerin genel dile mi yoksa çeşitli alanlara ait birimler mi olduğunu ve yapılacak çalışmaların hayal edilemeyecek bir birikimle yoğrulan dilin hangi dönemindeki söz varlığını hedef aldığını bilme gerekliliğine işaret eder. Bu doğrultuda yapılan çalışmalar, belirlenen neolojizmlerin genel dil sözlükleri yahut terim sözlüklerine alınma sürecini de kolaylaştıracaktır.

Anbean değişen dünyada bugün, Türkçedeki yeni ögeleri/neolojizmleri belirlemeye yönelik sürdürülen ve daimi olarak güncel tutulan kapsamlı bir çalışma grubuna yahut araştırma birimine duyulan ihtiyacı göz ardı edemeyiz. Çünkü bu zamana kadar Türkçede neolojizm üzerine yapılmış az sayıda

çalışmanın hepsinin bireysel ve belirli tarih aralıkları yahut disiplin alanlarına sıkışmış çalışmalar olduğunu görmekteyiz. Oysa hemen her alanda yaşanan gelişmeler ve buna bağlı olarak artan yeni ögeler, dile yönelik yapılan çalışmaların neden geniş çapta olması gerektiğini açıklar niteliktedir. Bu noktada kurumsal olarak derleyici ve sistemli bir tutum izlemek gereklidir. Örnek verecek olursak neolojizmlerle çok eski zamanlardan beri ilgilenilen Fransa'da; Başbakan'ın hizmetlerine bağlı ve Fransız Dili Yüksek Konseyi'nin tavsiyelerini yürüten, Genel Delegasyon & Fransız Dili, (ilk olarak resmi gazetede yayınlanan ve terminoloji komisyonlarının önerilerini içeren) resmi bir 'Neolojiler Sözlüğü' yayınlanmaktadır (2002, s.372-374). Bunun gibi düzenli yayınlar ve çalışmalar, Türk dilinin de ihtiyacı kapsamındadır.

Neolojizmi konu alan çalışmaları incelediğimizde dil uzmanlarının yeni sayılabilecek bu alana karşı gösterdikleri yaklaşımların, alanı ve kapsamını kavramak açısından yol gösterici birer rehber olduğunu söyleyebiliriz. Buna istinaden Zeynep Korkmaz *Gramer Terimleri Sözlüğü* adlı eserinde “yeni kelime” olarak ifade ettiği dildeki yeni birimleri; “dil kendi kök ve eklerinden yararlanarak, o dilin yaşayan veya ölü kelimelerindeki yapıya bakarak yapılan veya ağız ve lehçelerden alınarak kullanıma sokulan kelimeler” olduğunu söyler. Yeni kelimenin türetilme sürecine vurgu yapmakla birlikte örneklendirir: “basın, yayın, basınç, birikim, dergi, durum, göçmen, işlem, kazı, gezi, konut, sözlük, tapınak, yaratık, yargı, yanıt vb.” (2007, s.242). Bu açıklama bize türetilen yeni ögelerin taşınması gereken temel özellik hakkında bilgi vermektedir. Türetilen yeni ögenin Türk toplumunda benimsenmesi için Türkçenin yapısına uygun olması, dilde ifade kolaylığı sağlaması, toplumun kültür ve bilinci içinde kolay yer edinebilmesi gibi hususların yanı sıra Türk dünyasına da hitap edecek biçimde birleştirici nitelikte olması beklenir.

Berke Vardar, “yeni sözcük” kavramını; “yeni oluşturulmuş veya bir süre unutulduktan sonra yeniden kullanılmaya başlanmış, bir başka dilden veya bir ağızdan yeni alınmış anlamlı birimlerle yeni bir anlam edinmiş aynı türden birimlere verilen ad” olarak açıklayarak bize neolojizm ve yeni sözcük kavramlarını tek bir tanımda beraberce verir. “Yeni sözcük”lerin sıklıkla türev ve birleşik yapı biçiminde karşımıza çıktığını söyler (2002, s. 223). Nitekim çalışmanın inceleme kısmında, yeni öge ve yeni sözcük olarak gruplandıracağımız kelimelerin oluşum biçimleri de karşılarında verilerek bu konuda bir çıkarım yapılmaya çalışılacaktır.

Kamile İmer, Ahmet Kocaman ve Sumru Özsoy tarafından hazırlanan *Dilbilimleri Sözlüğü*’nde “yeni öge” olarak ifade edilen neolojizm kavramı; “dildeki türetme kurallarına uygun olarak yaratılmış yeni birimlerin adı” olarak açıklanır. “Yeni olmayı, ya dilde o güne kadar bulunmayan bir göstergenin ortaya çıkışı ya da eski gösterenle yeni anlamı birleştirmeyi içerir.”(2013, s. 274). Bu açıklama bize yeni ögenin türü hakkında bilgi vermektedir. Ayrıca İmer bir başka çalışmasında, Türkçede yeni ögelerin en fazla türetme yoluyla ortaya çıktığını ifade eder ve birleştirme, kısaltma, anlam olayları (daralma, genişleme, değişme), ödünçleme gibi yollardan bahsederek bu oluşum biçimlerini örneklendirir (1991, s.22). Anlam neolojizmlerinden bahsederken bunun sonucu olarak türetilen yeni sözcüklere de açıklamalarında yer verir. Neolojizmlerin çoğunlukla ödünçlemeler ve çeviri ögeler yoluyla ortaya çıktığını söyler. Bu çeviri ögeleriyle dilde çoğunlukla ikili birimler oluşmasına yani tamlamalara sebep olmaktadır. Bu kaynak dilin (çoğunlukla İngilizce) yapısı yani kelime oluşturma biçimiyle doğrudan alakalıdır.

Günay Karaağaç *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü* adlı eserinde “yenicilik” maddesini farklı bir bakış açısı ile ele almaktadır. Yenicilik olarak ifade ettiği neoloji kavramı: “İletişimi ikinci plana atan yanlış dil kullanımlarından biridir. Kendisini başlıca iki yolla gösterir: yeni ve henüz yaygınlık kazanmamış sözleri kullanmak

veya mevcut sözlere henüz alışılmamış farklı anlamlarda kullanmak” (2013, s.866). Dilin yapısı ve milliliği gözetilmeksizin, konuşanları arasında bilinçsizce türetilip yaygınlaşan yahut yabancı kaynaklar vasıtasıyla toplumun dil hafızına yerleşen kelimeler sebebiyle Karaağaç neolojizmi dil yozlaşması olarak yorumlanmaktadır. Küreselleşen toplumların dillerinde karşılaşılan ve “yozlaşma” olarak nitelendirilen bu değişim, bir bakıma kaçınılmazdır. Durumu kontrol altına almaksa sadece dil uzmanları vasıtasıyla başa çıkılabilecek bir problemin çok ötesindedir ve dil bilinci gelişmiş bir toplum olabilmenin gereği en çok bu noktada hissedilir.

Çeviribilimden gazetecilik, medya, yazın, televizyon ve sinemaya; bilim, sanat, kültür, siyaset, ekonomi gibi hemen her alanda kitle iletişim araçları başta olmak üzere tüketilen her bilgi kaynağında sözü edilen, yazılıp çizilen, konuşulan her yeni kavram; bireysel yahut çeviri üretmeler sonucunda anlık olarak oluşturulabilir. Özellikle bilgi ve internet çağı olarak tanımlanan bu yüzyılda, dijital toplumun bireyleri olarak, bilgiyi şuursuzca ve kontrolsüzce üretip insanlığın tam ortasına bırakmak (örneğin; sosyal medya aracılığıyla) zahmetsizce mümkündür. Bu anlık oluşumların her biri dil için potansiyel birer yeni birimdir ve yerleşikleşme sürecini tamamlayan birimler, dilin söz varlığına katılarak sözlük birimi olmaya hak kazanırlar.

Bugünün sınırsız iletişim ağları arasında tamamen aynı kelimelerle veya fabrikadan çıkmış gibi yorumlanan kurallı sözcüklerle konuşan bir toplum beklemek olanaksızdır. İnsan ürünü olan dil, elbette insan değiştikçe onunla birlikte evrilir. Eğitimle verilmesi mümkün olan ortak kültür ve dil bilinci ise değişen insanın kimliğini koruması içindir ve bu dile de yansiyacaktır. Dildeki yeni üretimleri belirlemek, dilin geçirdiği değişimleri takip ederek aslında toplumun değişimini ve bulunduğu yeri anlamak demektir. Bu hususta Karaağaç’ın yozlaşma olarak ifade ettiği “yenicilik” kavramını; temelde değişimi fark etmeyi ve buna yönelik bilinç kazanmayı içeren zaruri bir uyarı olarak

yorumlayabiliriz. “Değişen toplum” düşüncesini destekler biçimde Emecan, İngilizce ödünçlemelerin yaygın olduğu dillerde neoloji çalışmalarının daha yoğun olarak gerçekleştirildiğini söyler ve bu durumu dışa açılmayı hedefleyen bir toplumun girişimlerinin sonucu olarak yorumlar (1998, s.14). Yani bir anlamda dış dünyadaki gelişmeleri takip eden bir toplumun kurduğu her bağ, dilinde de iz bırakacaktır. Gelişmiş toplumlar ürettikleriyle gelişmekte olan toplumları daima etkisi altına alacak, ışığı kim tutuyorsa yolu gösteren de o olacaktır.

1.1.3. Yeni Ögenin Türleri Hakkındaki Görüşler

Yeni öge (neolojizm) kavramı temelde biçim neolojisi ve anlam neolojisi olmak üzere iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. Yapılan çalışmalara baktığımızda kavrama ait bu ayrımın alan üzerine çalışan uzmanlar tarafından detaylandırılarak geliştirildiğini görürüz. Örneğin; Rondeau yeni ögeleri biçim neolojizmi, anlam neolojizmi ve alıntı sözcükler olmak üzere üç gruba ayırmaktadır. (Akt. Oktuğ, 2009, s.128). Alıntı sözcükleri biçim neolojizminin içinde gibi gözükse de Rondeau bunları dilin biçimsel ve anlamsal yapısından farklı olarak gruplandırır.

Yeni ögenin türlerine yönelik bir başka sınıflandırma Bussmann’a aittir. Bussmann yeni ögeleri türleri bakımından dört gruba ayırır ve bu grupları birbirinden kesin çizgilerle ayırmanın mümkün olmayacağını söyler. Ayrıca bazı yeni ögelerin birden fazla gruba dâhil edilebileceğini ekler (Akt. Bozkurt, s.32). Örneğin; “academic milieu “akademik çevre” ifadesi bu türde birden fazla gruba dahil olabilecek bir ifadedir. Bussmann’ın sınıflandırması:

- a. Zaten var olan biçim bilgisel anlamlar temeline dayalı ve sözcük yapımı kurallarına dayalı üretimler: “user-friendly” (kullanıcı dostu), “databank” (veri bankası), “decriminalize” (yasallaştırmak)
- b. Anlamsal transfer: “computer virus” (bilgisayar virüsü)
- c. Başka dillerden ödünçleme: “sauté” (hafifçe kızarmak)
- d. Mecazi kullanımla oluşturulanlar: “child’s play” (çocuk oyuncağı, kolay iş)

Busmann sınıflandırmasını anlam neolojizmi içerisinde de incelenmekte olan anlamsal transfer ve mecaz ifadeler başlıkları ile derinleştirmiş; ödünçleme ile yine alıntı kelimeleri ayrı tutarak değerlendirmiştir.

Matoré ise neolojizmlerin ortaya çıkışı hakkındaki görüşlerinde biçim neolojizmi olarak tanımladığımız yeni kelime türetme ve anlam neolojisi denilen var olan kelimeye yeni bir anlam yükleme yollarına ek olarak bir de dil bilgisi kategorisinde sözcüğün geçirdiği değişimden bahsetmektedir (Akt. Emecan, 1998, s.22). Emecan, sıfat olarak kullanılan ideal sözcüğünün zamanla ad olarak kullanılmasını buna örnek olarak verir. Bu durum kelimenin yaşadığı işlevsel bir yeniliktir. Aynı zamanda bu işlevsel değişim onun zaman içerisinde farklı anlamlar kazanmasına da yol açabilir.

Sablayrolles neolojizmleri zamanla dildeki yerini alacak anlamsal yenilikler olarak kabul eder ve toplumsal yönüne dikkat çeker. Buna karşın, kelime uygun yapıda değilse gündemden düşerek unutulur. Buna bağlı olarak neolojizmleri geçici (ponctuels) ve kalıcı (durables) olarak ikiye ayırmanın mümkün olduğunu söyler. (Akt. Şafak, 2018, s.5) Bu da neolojizmleri sınıflandırma noktasında ortaya koyulan farklı bir bakış açısıdır. Oysa kastedilen kavram “anlık oluşumlar” ise bunlardan kalıcı olanları yeni öğeler ve unutulmaları da moda sözcükler olmalıdır.

Şafak, Rozentel ve Telenkova'nın neolojizmleri "tesadüfi" (tesadüfen oluşturulmuş) ve "olağan" (kurallı) yeni sözcükler şeklinde tanımladığını ifade etmektedir. Dilde mevcut olan kelime oluşturma modellerine uyan, fakat henüz toplum tarafından dilsel norm çerçevesinde kullanılması tam olarak oturmamış olan kelimeler "kurallı" neolojizmlerdir. Tesadüfi neolojizmeler ise dilin kelime türetme modellerine uymayan, anlık olarak üretilen ve kullanılan, daha fazla kişisel kaynaklı neolojizmlerdir (2018, s.8).

1.1.4. Yeni Ögenin Tespiti Üzerine

Dile ait yeni birimler arasından yeni ögelerin belirlenebilmesi için bir yöntem ihtiyacı olduğu açıktır. Bu konuda çeşitli görüşler ortaya atılmıştır. Bunlardan Cabré'in ileri sürdüklerine baktığımızda nispeten göreceli olduğunu fark ederiz. Zaten Cabré da bunları "parametre" olarak ifade ederek maddelerin değişkenliğini kabul eder. Bir birimin yeni öge olup olmadığını anlamak için var olduğunu söylediği parametreleri şöyle açıklar:

- a. Art zamanlılık (diachrony): Eğer bir birim son zamanlarda ortaya çıkmışsa yeni ögedir.
- b. Sözlük bilimi (lexicography): Eğer bir birim sözlükte yer almıyorsa yeni ögedir.
- c. Sistemik istikrarsızlık (systematic instability): Eğer bir birim biçimsel (biçim bilgisel, yazımsal, ses bilgisel) veya anlamsal istikrarsızlık sergiliyorsa yeni ögedir.
- d. Psikoloji (psychology): Eğer bir birim konuşucu tarafından yeni bir birim olarak algılanıyorsa yeni ögedir.

Ancak Cabré bu ölçütlerin her bağlamda aynı sonuçları vermeyeceğini, yeni öge alanında çalışan kimselerin bir birimin yeni öge olup olmadığı konusunda sözlük bilimsel parametreye eğilim gösterdiğini söyler (Akt. Bozkurt, s.29). Oysa dile ait yeni birimler arasından yeni ögelerin belirlenebilmesi için göreceli yaklaşımlardan ziyade alanın uzmanlarınca üzerinde ortaklaşa karara varılmış sistemli ve kurallı bir yaklaşım oluşturulması gerekmektedir.

Dildeki yeni bir birimin belirli süreçleri geçirdiği halde genel dil sözlüklerinde bulunmuyor oluşu, dikkate alınması gereken bir husustur. Bunun için öncelikle bahsi geçen yeni sözcük biriminin sözlüğe alınıp alınmaması konusunda geçirmesi gereken süreçleri bilmek gerekir. Anlık oluşumların yeni ögeye, yeni ögenin de sözlük birimine dönüşebilmesi; onun dilde yerleşikliği ile mümkündür. Kelimenin sözlükselleşme sürecinden “sözlükçülük” bölümünde daha detaylı bahsedilecek olmakla birlikte yeni bir kelimenin yerleşikliği için gereken ölçütleri genel manada sıklık, yaygınlık, farklı biçimler oluşturma, uyum sağlama ve dayanıklılık olarak ifade edebiliriz (Akt. Bozkurt, s.42).

Ayrıca neolojizmlerin tespitinde dilbiliminde mevcut olan çeşitli yaklaşımlar da dikkat çekicidir. Yeni ögelerin birtakım özelliklerini vurguladığı için bu yaklaşımları şu şekilde sıralayabiliriz: kültür değişimlerini temel alan “kültürel dilbilimsel yaklaşım”, kelimenin ortaya çıktığı zaman dilimine odaklanan “belirgin tarihsel yaklaşım”, kelimenin yalnızca kullanıldığı an içerisinde yeni olduğunu savunan “ruh dilbilimsel yaklaşım”, kelimenin sözlükte mevcut olup olmamasını esas alan “sözlükbilimsel yaklaşım”, söyleyişteki yeniliği merkeze alan “değişbilimsel yaklaşım”, inovasyonları temel alan “özdeşlik/göndergesel yaklaşım”, yazar kaynaklı üretimleri esas alan “yapısal yaklaşım” vb.(Şafak, 2018, s. 11-16).

1.1.5. Yeni Ögenin Diğer Kavramlarla İlişkisi

Neoloji ve neolojizm kavramlarının neografi, terminografi, sözcükbilim, sözlükbilim, toplum dilbilim, retronim gibi dili temel alan alanlarla ve edebiyat, çeviribilim gibi malzemesi dil olan, yeni dilsel birimler üretmenin imkan tanıdığı pek çok alanla doğrudan ilişkisi vardır. Tüm bu alanların yanı sıra moda sözcük, buton sözcük gibi kavramlar da sıkça neolojizm ile birlikte anılan kavramlaşmış yapılardır ve bu bölümde her birinden fikir verici kısa bilgilerle söz edilecektir. Bu bize neolojizm kavramının dirsek temaslarını gösterecek ve onu büyük resimde doğru yere yerleştirmemize yarayacaktır.

Neolojizmin terimlerle olan ilişkisi oldukça açıktır. Türkçeye “terim sözlük bilimi” olarak çevirebileceğimiz Fransızca “terminografi” kavramı; “terminolojik araştırma yoluyla elde edilen verileri kaydetme, işleme, sunma işidir ve bir dile kazandırılan terimler aynı zamanda o dilin yeni türetmeleridir.”(Dictionnaire de Linguistique, 2002, s.370). Terim alanında yapılan çalışmaların tümünde neolojizmlerle karşılaşmak mümkündür. Neolojizmlerin en sık görüldüğü yer olan terim bilimi; neolojizmi anlama noktasında ciddi ipuçları barındırır ve terimlerin ait olduğu alana yönelik özel çalışmalar yapmayı gerekli kılar.

Bir diğeri, Fransızcada “néographie” olarak ifade edilen “neografi” alanıdır. Neografi, terminografinin bir bölümünü oluşturur ve bir dilin sözcüksel yeniliklerini sistematik olarak tanımlamaya yarar. Zehra Şafak, dilbiliminde yeni bir saha olarak kabul edilen neografi yahut neografya kavramını “yeni kelimenin sözlükselleşme süreci” olarak tanımlamaktadır (2018, s.1). Bu yönüyle neografya kavramı neolojizm ile doğrudan temas halindedir. Toplum dilbilim ise; toplumun dili nasıl kullandığı ve dilin toplum üzerindeki etkileri gibi konuları inceler. Toplum-dil temelli araştırmaları içeren ve bir kelimenin toplumda kabulü ve kullanım süreçlerini konu alan bir araştırma sahasıdır.

Sözcük bilimi; “bir dilin söz varlığını oluşturan birimleri ve bu birimlerin yapılarını ve anlamlarını, birbirleriyle ilişkilerini, zaman içinde yaşadığı değişim ve gelişmeleri araştıran dil bilimi dalı, leksikoloji.” anlamına gelir (TDKGTS). Sözlük bilimi ise; “sözlükçülük, sözlük bilgisi” olarak ifade edilir ve sözlük faaliyetlerini içeren daha sonra ayrıntılı olarak bahsedeceğimiz alandır. Biçimbilim; “kelimelerin yapısını, türeme yollarını ve çekim biçimlerini içeren bilgi, şekil bilgisi, yapı bilimi, yapı bilgisi, morfoloji.” demektir. Bunun gibi dil bilgisinin alt dallarının hepsi aracılığıyla neolojizm ile ilişki kurabilir.

Retronimler; “dildeki yeniden adlandırma ihtiyacı” olarak açıklanmaktadır. Bir kavramın ya da ürünün çeşitlenmesiyle beraber; ilgili kavramın ilk ve özgün biçiminin, daha sonraki biçimlerinden ayırt edilmesi ihtiyacı sonucunda türetilmiş sözcük ya da sözcük gruplarıdır (Sarı, 2013, s. 22). Sarı, “dizüstü bilgisayar” kavramının ortaya çıkmasının ardından ilk tip bilgisayarları tanımlamak üzere türetilen “masaüstü bilgisayar” kavramını yahut “hızlı tren”lerden sonra o zaman kadar mevcut olan trenler için artık “eski tren” denmesi durumunu buna örnek olarak gösterir. Retronimlerin oluşması belli bir alan yahut konudaki yeni öğelerin artması ile gerçekleşir. Eskiye dönük olarak yapılan, daha açıklayıcı ve ayırt edici yeniden adlandırmalardır.

Moda sözcükler, belirli bir dönem aralığında sıklıkla kullanılan sözcüklerdir. Bu sözcüklerin sözlüğe alınıp alınmama konusu sözlükbilimcilerin karşılaştığı önemli sorunlardandır. Bu noktada bireysel karar vermeyi riskli bulan Svensén, moda sözcüklerin sözlüklerin bir sonraki baskısına alınmak üzere kaydedilmesinin daha doğru bir yöntem olduğunu belirtir (Akt. Akalın, 2016, s.25). Yeni birimlerin kaydını ayrı bir biçimde tutmak, yapılacak başka çalışmalar için de fayda sağlayabilir. Sık yayımlanan sözlüklerde içine daha esnek davranmak mümkündür. “Buton sözcük” kavramı; dilde komut biçiminde kullanılan, daha çok bilgisayar terimleri içerisinde görebileceğimiz sözcük biçimleridir. Gelişen teknoloji ile yeni öğelerin oluşmasına müsait bir alandır.

Çeviriler, yeni ögelerin en çok karşılaştığı yerdir. Çeviri yoluyla Türkçeye kazandırılan metinlerde hedef dilde tam karşılığı bulunmayan ifadelere rastlanır ve bu karşılaşma “anlık oluşumlar” yaratılarak metni çeviren kişinin inisiyatifinde sürdürülür. Edebiyat bağlamında ise yazar neolojizmleri çok sık rastlanan bir konu olup yazarı da aşarak o eserin okurları arasındaki yeni bir dil dahi oluşturabilir. Hemen her dönemde rastlanan yazar neolojizmlerine Tolkien, Dante ve Pasternak’ın eserleri üzerine yapılmış çalışmalar örnek olarak gösterilebilir (Luzzi, 2010; Üçer, 2019). Filmler de tıpkı edebiyat eserleri gibi toplum üzerinde benzer etkiler uyandırmaktadır. Bu alanlardan özellikle yazar neolojizmlerine yönelik pek çok makale ve tez çalışmasına isabet edilmiştir.

1.2. YENİ SÖZCÜK

1.2.1. Yeni Sözcük Nedir

“Yeni sözcük” (new word) ifadesi, genel anlamda dilde türetilen yeni kelimeleri karşılamak amacıyla kullanılır. Ancak bu ifade henüz kavramlaşmamış yahut dil bilgisi terimi haline gelmemiştir. Oysa “yeni sözcük” adlandırmasına bu açıdan baktığımızda; “dilde zaten mevcut olan kavramları yeni kelimelerle tekrar karşılamak üzere türetilen dile ait yeni birimler” tanımını yaparız. İfade, “yeni sözcük” adlandırmasıyla sözlük birimi olarak genel dile ait bir kelime grubu yahut terim biçiminde TDK Güncel Türkçe Sözlük’te yer almaz. Sıklıkla “neolojizm” ifadesiyle birlikte ve bazen de birbirlerinin yerine kullanılan “yeni sözcük” ifadesi Türkçe Sözlük’ün geçmiş baskılarında sadece neolojizmi açıklamak üzere eş anlamlı sözcük biçiminde kullanılmıştır. Oysa dile ait yeni birimler içerisinde neolojizm kavramıyla sahip oldukları farklı sınırlar sebebiyle yeni sözcüklerin de sözlükte terim olarak ifade edilmesi gerekmektedir. Bu sayede kavramların birbirine karışması önlenabilir. Biçimsel olarak meydana

getirilen her neolojizm aynı zamanda bir yeni sözcük özelliği taşıırken yeni sözcüklerin her biri için neolojizm adlandırması yapamayız. Çünkü yeni sözcüklerin kavramsal yenilikleri karşılamak gibi yükümlülükleri yoktur. Aksine bilinen kavramların farklı ifade biçimleridir.

1.2.2. Yeni Sözcüklerin Oluşum Sebepleri

Bir dilde var olan kavramların başka sözcüklerle yeniden adlandırılması ihtiyacı ilgi çekicidir. Türkçede yeni sözcük oluşumu iki yolla gerçekleşmektedir:

- a. Doğal yolla oluşan yeni sözcükler
- b. Yapay yolla oluşturulan yeni sözcükler

Doğal yolla oluşan yeni sözcüklerin “bir sözcüğün, bir deyim, bir terimin eskimesi, kullanım sıklığını yitirmesi sonucunda daha yaygın bilinen bir sözcüğün onun yerini alması sonucunda yenilenmiş biçimleri” olduğunu görürüz (Akalin, 2016, s.6). Ayrıca dildeki en az çaba yasası sonucunda kelimeleri kullanırken daha çok kısaltmaları tercih etme eğilimi de yeni sözcüklerin doğmasına olanak sağlar. Örneğin; “berabere kalmak/bitmek” ifadesi TDKGTS’te yer alırken “berabere” kelimesi sözlükte tek başına yer almaz. Oysa bugün “berabere” kelimesi yardımcı fiil almadan da kullanılabilir. Bir diğer örnek; avm, tv, foto sözcükleridir. Başharfleştirilerek kullanılan bu sözcüklerin türevleri de mevcuttur. Ayrıca “mahalli seçim” yerine “yerel seçim” demek yahut “vekil, nazır” kelimeleri yerine “bakan” kelimesini kullanmak; kelimenin eskimesi sonucu üretilen yeni sözcük yapımına örnektir.

Yapay yollarla oluşturulan yeni sözcükler, çeşitli amaçlar ve idealler doğrultusunda dile yapılan müdahalelerle türetilen yeni birimlerdir. “Toplumda dil değişikliğini istenen yönde gerçekleştirmek üzere ortaya atılan fikir yahut koyulan kural, yasa, kararlar bütünü” olarak tanımlayabileceğimiz dil politikaları, yeni sözcüklerin ortaya çıkmasındaki en önemli rolü üstlenir. Özellikle Türk Dil Devrimi yahut Türk Dil İnkılabı olarak adlandırabileceğimiz Türkçenin Arapça ve Farsça kökenli kelimelerden arınmasını hedefleyen inkılap; 1928 tarihinde harf İnkılabının gerçekleştirilmesi ve akabinde 1932’de Türk Dili Tetkik Cemiyetinin (Türk Dil Kurumu) kurulmasıyla birlikte hayata geçirilmiştir. Maksadı geniş coğrafyaya yayılan devletin çeşitli medeniyetlerle etkileşimi sonucu büyük oranda değişim gösteren dili Türkçeyi sadeliğine ve özüne yeniden kavuşturarak korumaktır. Nitekim dilin özü kaybolursa millet de yok olur. 1932 tarihini takip eden yıllarda dilde kullanılan Arapça ve Farsça kelimelerin ve dil bilgisi kurallarının yerine pek çok Türkçe kökenli yeni kelime ve kural türetilmeye ve yeniden canlandırılmaya başlanmıştır. Yeni sözcüklerin en yoğun şekilde kendini gösterdiği dönem bu inkılaba denk gelir.

Dile yönelik inkılaplar, öncesinde cereyan eden çeşitli fikir akımlarının sonucudur. Bir hareket önce toplumda yankı bulup sonra uygulanmak üzere kanun ya da politika haline getirilir. Nevnihal Bayar, *Açıklamalı Yeni Kelimeler Sözlüğü* adlı eserinde Cumhuriyetten sonra belli bir tarihten itibaren ortaya çıkan kelimeleri yeni kelime olarak tanımlar ve 1908 sonrasında kuvvetlenen sadeleşme hareketlerinin “Yeni Lisan” ve “Milli Edebiyat” görüşleriyle 1918’lerde kendi formunu bulduğunu ifade eder (2006, s.1). Böylece konuşma dili ile yazı dilini birbirine yaklaştırmak üzere ortaya atılan bu fikirler, bilim terimlerinin Türkçeleştirilmesi ve Arapça Farsça kelimelere karşılıklar bulunması gibi amaçlarla dilin gelişimine ciddi anlamda yön vermiştir. Bayar, çalışmasının veri tabanını dayandırdığı kaynaklardan biri olarak 1935 yılında basılan Türkçeden Osmanlıcaya ve Osmanlıcadan Türkçeye tanımlar içeren Cep kılavuzlarından bahseder (2006, s.1). Bu kılavuzların varlığı da bize o dönem türetilen yeni kelimelerin sıklığı konusunda bilgi vermektedir.

Türkçeyi korumak ve daha iyi hale getirmek üzere çıkarılan fikir akımları; aydınların ortaya attıkları, öncelik olarak belirli kesimlerce ses getiren ve sonra dil politikası biçiminde yaygınlık göstererek toplumun geneline yansıyan, yenileşme ve millileşme isteğinin sonucu olarak niteleyebileceğimiz düşünce faaliyetleridir ve dilin her yönüyle yapılanmasına yol açmıştır. Ayrıca birtakım siyasi görüşler de kelimelerin slogan biçiminde algılanmasına yol açarak, topluma hitap eden insanların onları kendi meşreplerince yeniden biçimlendirmeye yönelik çeşitli adımlar atmasına yol açmış; böylece bir kelimenin birden çok ifadesi ortaya çıkmıştır. Kamile İmer 1980'li yıllarda yaşanan siyasi gelişmeler sonucunda "devrim" kelimesinin dönüştüğü anlam sebebiyle yerine "inkılap" kelimesinin türetilmesini bu duruma örnek olarak gösterir (1991, s.23). Düşünce yapımız kullandığımız kelimeleri ister istemez biçimlendirmekte, onları algılamakta dahi farklılıklara yol açmaktadır. Yine de dil çalışmalarında mesele her zaman bütün ulusu kapsayan bir boyutta olmalıdır.

2.BÖLÜM: SÖZLÜKÇÜLÜK

2.1. SÖZLÜKÇÜLÜK NEDİR

Bir dile ait değişimin en iyi gözlemlenebildiği yer sözlüklerdir. Sözlükler; “bir dilin bütün veya belli bir çağda kullanılmış kelime ve deyimlerini alfabe sırasına göre alarak tanımlarını yapan, açıklayan, başka dillerdeki karşılıklarını veren eser” lerdir (TDKGTS, 11 Kasım 2020). Bu alanla alakalı olarak yapılan çalışmalar sözlük bilimi yahut sözlükçülük olarak adlandırılmaktadır ve “dilnin söz varlığını sözlük biçiminde ortaya koymak üzere yöntemleri araştırma; sözlük hazırlama, yazma ilkelerini, kurallarını geliştirme ve uygulama alanına çıkarma işi, sözlük bilgisi, lügatçilik, leksikografi” tanımlarıyla açıklanmaktadır (TDKGTS, 11 Kasım 2020).

Dildeki yeniliklerin kaydının tutulmasını sağlayan sözlükler, dilin ve dolayısıyla toplumun geçirdiği süreçleri de gözler önüne serer. Böyle ciddi ve kapsayıcı amaçlara hizmet eden bir sözlük çalışmasını meydana getirmek, söz varlığının sürekli olarak yeni birimlere maruz kaldığı günümüz dünyasında çok daha zorlu bir süreçtir. Genel sözlükler, dildeki genel söz varlığını ele aldıkları için temsil edici niteliklere sahiptir. Bu sebeple sözlüğe alınan birimlerin bilimsel ölçütlere uygun özellikler taşıması yani uyumlu, tutarlı, çelişkiye yer vermeyen, deneyselliğe açık, geliştirilebilir nitelikte olması gerekir. Ferdi Bozkurt 2016 yılında hazırladığı *Genel Sözlükler İçin Sözlük Birim Seçimi Ölçütleri* adlı doktora tezinde bu konu kapsamlı şekilde ele alır. Sözlük hazırlama sürecinde bulunmuş kaynak kişilerden derlediği yöntemlerle sözlük hazırlama çalışmalarının daha bilimsel ve kurallı bir yolla ilerlemesi gerektiğini söyler. Bu çalışmanın nesnelliği açısından son derece önemlidir.

Sözlükler kullanım amaçları, hacimleri, hedeflediği diller, hedeflediği söz varlığının dönemleri, belirlenen söz varlığını işleme ve sıralama biçimleri gibi çeşitli yollarla birbirinden ayrılırlar. Nitekim Doğan Aksan sözlükleri hazırlanış amaçları ve nitelikleri bakımından üç başlıkta ifade eder (2003, s.75). Bu başlıklar şöyledir:

- a. Bir ya da birden çok dilin söz varlığını işleme bakımından
- b. Abece sırasının temel alınıp alınmamış olmasına göre
- c. Ele alınan söz varlığının niteliğine göre

Bu tez çalışması söz varlığına yönelik olduğu için “ele alınan söz varlığının niteliği” bakımından sözlük çeşitlerine baktığımızda karşılaşılan sözlük çeşitlerini şöyle sıralayabiliriz: Genel sözlükler, lehçe sözlükleri, eş anlamlı/ zıt anlamlı öge sözlükleri, yabancı öge sözlükleri, tarihsel sözlükler, köken bilgisi sözlükleri, uzmanlık alanı sözlükleri, argo sözlükleri, deyim ve atasözü sözlükleri, anlatımbilim sözlükleri, sanatçı ve metin sözlükleri, yanlış yerleşmiş öge sözlükleri vb.”¹

2.2. SÖZLÜK BİRİMİ OLMA ÖLÇÜTLERİ NELERDİR

Genel dile ait sözlükler, dilin genel çerçevesini çizen söz malzemesini bünyelerinde barındırır. Bir kelimenin sözlük birimi haline gelebilmesi için geçirdiği çeşitli aşamalar vardır. Sözcükselleşme olarak da terimleştirilmiş bulunan bu süreçte belirli ölçütlere göre hareket etmek nesnel veriler elde etmemizi sağlayacaktır. Çalışmanın temelini oluşturan dildeki yeni türetmeler içerisinde belirlenecek yeni sözcük ve yeni öğeleri incelerken bu sürecin nasıl

¹ acikders.ankara.edu.tr/özgüraydin

işlediğini bilmek gerekir. Bir kelimenin sözlükselleşme süreci üzerine çeşitli sıralamalar yapılmıştır. Fischer, Bauer ve Schmid gibi isimlerin yaptığı sıralamaları genel çerçevede toparlayan Bozkurt sözlükselleşme sürecini şu şekilde özetlemektedir: anlık oluşum, yeni öge, yerleşikleşme, sözcük birim seçme yani basılı yahut dijital sözlüğe girme (2016, s.24). Demek oluyor ki yeni ögelerin sözlük macerasında karşılaştıkları yerleşikleşme yani toplumda kabul görür hale gelme hususu, kelimelerin sözlüğe alınmasından önceki önemli bir değerlendirme konusudur.

Yerleşikleşmenin de çeşitli ölçütleri bulunmaktadır. Yerleşikleşmeyi etkileyen unsurlarla alakalı olarak Fischer'ın şu maddeleri konu hakkında fikir verici niteliktedir (Akt. Bozkurt, s.41):

- a. Sıklık: Yeni ögenin kararlı bir biçimde belli bir sıklıkta kullanılmasıdır.
- b. Metin türü ve genel metinlerin çeşitliliği: Yeni ögenin farklı metin türlerinde kullanılıyor olmasıdır.
- c. Dil içi gerekçeler: Sözcüğün farklı yazılış biçimleri (büyük harf, küçük harf, ilk harfi büyük, kısa çizgili) aynı anda mevcut olduğu zaman, bunlar devam eden yerleşikleşme sürecinin devam ettiğini göstermektedir. Yerleşikleşen sözcük yavaş yavaş ölçünlü biçimini bulacaktır.
- d. Anlam: Eğer anlamı bilinmeyen yeni bir sözcük hâlâ eş anlamlısı ile veya açıklaması ile kullanılıyor ise bu, yeni sözcüğün Yerleşikleşme sürecini tamamlamadığının göstergesidir.
- e. Sözcük yapımı ve üretkenlik: Bir sözcük ya da bir sözcüğün bir bölümü yeni bir ögenin uydurulması için çıkış noktası teşkil edebilir.

Yerleşiklik ve popülerlik kavramlarının tam da burada ayrılması gerekir. Güncel olarak kullanılan bir kelime popüler olduğu için gündemde kalıyor olabilir. Kelimenin yerleşikleşmesi ise artık o dile ait olması demektir.

Bir sözcüğün dilde tutunabilmesi için Metcalf'ın belirlemiş olduğu birtakım özellikler mevcuttur. Bu özellikler şöyledir (Akt. Bozkurt s.42):

- a. Kullanım sıklığı (metinlerdeki yinelenme miktarı)
- b. Dikkat çekmeme (sözcüğün önceden biliniyormuş hissi uyandırması)
- c. Kullanıcıların ve durumların çeşitliği (çeşitli insanların çeşitli durumlarda kullanıyor olması)
- d. Anlam ve biçimlerin üretilmesi (türevlerinin varlığı)
- e. Kavram dayanıklılığı (zamana ve değişime karşı tutunabilirliği)

Bir sözcüğün sözlükte sözlük birimi yahut madde başı olarak yer alabilmesi için öncelikli olarak yerleşikliği gerekir. Yerleşikliğin ölçütleri ise en geniş biçimiyle Metcalf'ın yapmış olduğu sıralamada mevcuttur. Çalışmada bu ölçütler göz önünde tutularak yerleşikliği ve yerleşikliği ön görülen yeni ögeler belirlenmiştir. Henüz yerleşikliğememiş yeni ögeleri anlık oluşum olarak adlandırmak yerinde olacaktır. Yeni ögenin anlık oluşum aşamasında tespit edilmesi Türkçe karşılık bulma sürecini daha anlamlı kılar. Yerleşikliği kelimeleri dilde yeni üretimler yaparak değiştirmekse toplumda yeni bir benimseme süreci gerektireceği için uzun ve çoğu kez karşılığı olmayan bir çaba olarak gözükmemektedir.

3.BÖLÜM: İNCELEME

3.1. İNCELEME YÖNTEMİ VE VERİ TABANI HAKKINDA

Çalışmanın bu bölümü; *Türkiye Türkçesi Çevrimiçi Haber Metinlerinde Yeni Sözlerin (Neolojizm) Otomatik Çıkarımı* adlı yazılımın veri tabanını oluşturan 643 adet çevrimiçi haber kaynağından derlenen 41.641 yeni kelimeye yönelik olarak hazırlanmıştır (2015, s.2). Yazılımın derlediği toplamda 41.641 sayısını bulan yeni kelime içerisinden; yerleşikleşme sürecini tamamladığı düşünülen kelimeler, belirli bir yöntem doğrultusunda seçilerek incelemeye alınmıştır. “Sözlükçülük” bölümünde teorik olarak açıklanan “yeni öge ve sözlük birimi olma ölçütleri” esasına dayandırılan, “yeni öge” ya da “yeni sözcük” özelliği gösteren bu birimler; ayrı başlıklar altında incelenmiştir. İncelenen yeni birimler; Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük’e aday gösterilmek üzere çalışmada alfabetik olarak sunulmuştur.

Yeni ögeler seçilirken kelimenin dildeki kullanım sıklığı, yaygınlığı, türevlerinin mevcut olması, dilin yapısına uygun olması, dildeki kullanımının ses ve biçim olarak dikkat çekmemesi, popüler sözcüklerin aksine dayanıklılık ve süreklilik göstermesi gibi hususlar esas alınmıştır. İlk aşamada kelimenin kullanım sıklığını üzerinden hareket edilerek yazılımın oluşturduğu sıklık listesinden yararlanılmıştır. Bu listede mevcut olan kelimeler, çeşitli sıklık aralıkları belirlenerek incelemeye alınmıştır. Genel bir çerçeveye çizmek için 19.000.437 ile 5.000 sıklık aralığında 4.859 kelimenin mevcut olduğunu söyleyebiliriz ancak bunlar arasında imla hatası barındıran ya da aldığı ek sebebiyle yeni algılanan kelimelerin bulunduğunu da göz ardı etmemek gerekir. Sıklıkla birlikte kullanılarak “eşdizim” özelliği gösteren kelimeler de yeni bir gerçeklik oluşturmuyorsa çalışma dışı bırakılmaya çalışılmıştır.

İncelemenin ikinci aşamasında; sıklık ölçütüne ek olarak her bir kelimenin sağlaması gereken yaygınlık, uyumluluk, türev oluşturma ve kalıcılık ölçütlerine göre yeni kelimeler sıralanmıştır. Bu noktada “kalıcılık” ölçütüyle ilgili olarak; bir kelimenin dilde ne kadar süre tutunacağını belirlemek güç olmakla birlikte, popüler özellik gösteren sözcüklerin de güncel bir sözlükte pek tabii yer alabileceğini ifade etmek gerekir. Dikkate alınması gereken esas husus; kelimenin popülerliğinin toplumun bütününde mi yoksa belli bir kesim için mi geçerli olduğudur. Bir diğer durum ise özel anlamlı yani terim niteliği göstererek yaygınlaşmış kelimeler üzerinedir. Bu türdeki kelimeler de yeni öge listesine dahil edilmiştir. Belirlenen yeni birimler oluşum biçimleriyle birlikte verilmiştir. Yeni sözcükler, Türkçe Sözlük’te kullanılan mevcut biçimleri yahut Türkçedeki eski kullanımları verilerek açıklanmıştır. Yeni ögeleri açıklarken Türkçe Sözlük’te mevcut olan benzer yapılar varsa bunlara; örnek olması ve yol göstermesi bakımından yer verilmiştir. Yeni ögenin çağrıştırdığı yeni öge özelliği gösteren diğer ifadeler de kelimenin açıklamasında tırnak işareti ile gösterilerek yer almıştır.

Biçim neolojizmlerinin kolayca fark edilebildiği bu çalışmada, kimi zaman anlam neolojizmleriyle de karşılaşmak mümkündür. Bunun için kelimenin anlamsal yenilik içerebileceği ihtimali daima göz önünde bulundurulmuş ve kelimeler; arama motorlarında aratılıp kullanıldığı bağlama bakılarak yeni bir anlam kazanıp kazanmadığı noktasında da incelenmeye çalışılmıştır. Dile ait yeni birimleri biçim olarak ayırt eden bir sistemde anlamsal neolojizmlere rastlamak için o kelimenin önce biçimsel olarak mutlaka yeni olması gerekir. Bu tür durumlara nadir olarak rastlanmakla birlikte, karşılaşılması halinde mutlaka yer verilmiştir. Bu doğrultuda hazırlanan inceleme bölümündeki “aday sözcükler” iki ana başlık altında yer almaktadır:

1. Aday Yeni Sözcükler
2. Aday Yeni Ögeler

3.2.ADAY SÖZCÜKLER

3.2.1. Aday Yeni Sözcükler

alzheimer	y.s. İngilizceden ödünçleme yoluyla (bk. alzaymır; hem Türkçeye uyarlanmış biçimiyle hem de ödünçlendiği dildeki orijinal biçimiyle kullanılmaktadır. Türkçede alıntı kelimeleri orijinal biçimiyle yazma eğilimi dikkat çekicidir)
ar-ge	y.s. eksiltme yoluyla (bk. araştırma geliştirme; “ar-ge merkezi”, “ar-ge laboratuvarı”, “ar-ge mühendisi” vb. ifadeler bu bağlamdadır)
aynı şekilde	y.s. birleştirme yoluyla (bk. aynen; “aynen” kelimesi kendisine yüklenen “katılma, onaylama” anlamıyla bir yeni ögedir; “aynen öyle” ifadesi de bu bağlamdadır)
bağ-kur	y.s. eksiltme yoluyla (bk. Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu; sigorta primi, sosyal güvenlik; “sosyal güvence”, “ssk”, “emekli sandığı”, “emeklilik hesaplama”, “emekliliğe ayrılmak” ifadeleri bu bağlamdadır)
bazlı	y.s. ekleme yoluyla (bk. temelli; baz sözcüğü ise TDKGTS’te sözlükte mevcuttur ve Fransızca kökenli bir kelimedir)
berabere	y.s. eksiltme yoluyla (bk. berabere kalmak, berabere bitmek; başa baş vb.)

bluetooth	y.s. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. kablosuz; “bluetoothu açmak”, “bluetooth’lu”, “bluetooth’suz”, “bluetooth kulaklık”, “bluetooth klavye”, “bluetooth mouse”, “kablosuz süpürge”, “kablosuz şarj”, “kablosuz internet” ifadeleri bu bağlamdadır. Bk. fare ve mouse kelimeleri TDKGTS’te mevcuttur)
bu defa	y.s. birleştirme yoluyla (bk. bu sefer; “bu kez” ifadesi de bu bağlamda değerlendirilmelidir)
bu nedenle	y.s. birleştirme yoluyla (bk. bu yüzden; “bundan dolayı”, “bu sebeple” ifadeleri de bu bağlamda değerlendirilmelidir)
bu sayede	y.s. birleştirme yoluyla (bk. aracılığıyla, yardımıyla, sayesinde)
bu sebeple	y.s. birleştirme yoluyla (bk. bu yüzden, “bu nedenle” ifadesi bu bağlamda değerlendirilmelidir)
bu şekilde	y.s. birleştirme yoluyla (bk. böyle; “bu biçimde” ifadesi bu bağlamda değerlendirilmelidir)
bu tip	y.s. birleştirme yoluyla (bk. bu türlü, benzer)
buna rağmen	y.s. birleştirme yoluyla (bk. rağmen, karşın; sözlükte mevcut olan bazı kelimeler “bu”, “bir”, “hiçbir” gibi kelimelerle sıkça beraber kullanılarak yeni ayrılmaz birimler meydana getirmektedir)
bundan sonra	y.s. birleştirme yoluyla (bk. bundan böyle, artık)

büyük ölçüde	y.s. birleştirme yoluyla (bk. çoğunlukla; “büyük oranda” ifadesi de bu bağlamdadır)
cumhuriyet savcısı	y.s. birleştirme yoluyla (bk. <i>eski</i> cumhuriyet müddeiumumisi; müddeiumumi “savcı” ve başmüddeiumumi “başsavcı” anlamlarına gelir)
çok sayıda	y.s. birleştirme yoluyla (bk. bir hayli, epeyce, pek çok)
danıştay	y.s. ekleme yoluyla (bk. <i>eski</i> şurâ-yı devlet; -tay eki Moğolca kökenli bir ektir)
devlet memuru	y.s. birleştirme yoluyla (bk. memur; memur kelimesi “devlet hizmetinde çalışan kişi” anlamının yanı sıra genel manada “görevli, çalışan” olarak da kullanılır. Örn. “kabin memuru”, “gişe memuru” vb. Burada “devlet memuru” ifadesi; retronim olarak geriye dönük bir yeniden adlandırmadır)
dışişleri bakanı	y.s. birleştirme yoluyla (bk. <i>eski</i> hariciye nazırı, hariciye vekili; bk. dış işleri, bakan, başbakan, devlet bakanı, başkan, eş başkan vb.)
dışişleri bakanlığı	y.s. birleştirme yoluyla (bk. <i>eski</i> hariciye nezareti)
ek olarak	y.s. birleştirme yoluyla (bk. ilaveten, dahası, üstelik)
emniyet müdürü	y.s. birleştirme yoluyla (bk. <i>eski</i> zabtiye nazırı; bk. emniyet amiri; “emniyet genel müdürü”, “emniyet teşkilatı”, “emniyet zinciri”, “okul müdürü” ifadeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)

flaş haber	y.s. birleştirme yoluyla (bk. flaş; flaş kelimesinin mecaz anlamlarından biri “önemli/öncelikli (haber)” olarak açıklanır. Genellikle haber kelimesiyle birlikte kullanılan flaş kelimesinin “flaş gelişme”, “flaş açıklama” gibi yeni türevler oluşturması sonucunda “flash haber” ifadesi retronimleşerek geriye dönük yeni bir adlandırma oluşturmuştur)
genel olarak	y.s. birleştirme yoluyla (bk. genellikle, çoğunlukla, ekseriyetle vb.)
genelkurmay başkanı	y.s. birleştirme yoluyla (bk. <i>eski</i> erkân-ı harbiye-i umumiye reisi; bk. genelkurmay, kurmay başkanı, kürsü başkanı; “ana bilim dalı başkanı” bu bağlamdadır)
hapis cezası	y.s. birleştirme yoluyla (bk. hapis giymek, hapis yatmak, mapusa düşmek, mapushaneye düşmek; “hapse atılmak”, “hapse girmek”, “cezaevine girmek” ifadeleri bu bağlamdadır. Mapus ve mahpus kelimeleri iki biçimde de TDKGTS’te mevcuttur Bk. egzoz kelimesinin de “egzos, egsoz, egsos” biçimleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)
hep birlikte	y.s. birleştirme yoluyla (bk. hep beraber, hep birden)
her an	y.s. birleştirme yoluyla (bk. anbean, her zaman, her dem, daima, sürekli; “her daim” ifadesi bu bağlamda değerlendirilmelidir)
hiçbir şekilde	y.s. birleştirme yoluyla (bk. asla, katiyen; “hiçbir zaman” ifadesi de bu bağlamda değerlendirilmelidir)

hukuk fakültesi	y.s. birleştirme yoluyla (bk. <i>eski</i> mekteb-i hukuk-i sultani; bk. eğitim fakültesi; “tıp fakültesi”, “mühendislik fakültesi”, “güzel sanatlar fakültesi”, “edebiyat fakültesi” vb. ifadeler bu bağlamdadır)
içişleri bakanı	y.s. birleştirme yoluyla (bk. <i>eski</i> dahiliye nazırı; bk. iç işleri, devlet bakanı; “içişleri bakanlığı” bu bağlamdadır)
ihtiyaç kredisi	y.s. eksiltme yoluyla (bk. acil ihtiyaç kredisi, konut kredisi, emlak kredisi; “taşıt kredisi” bu bağlamdadır. İfadenin bu biçimdeki kullanımı da yaygındır)
ilçe başkanı	y.s. birleştirme yoluyla (bk. kaymakam, ilçebay; bk. ilbay karşılığındaki “il başkanı” ifadesi de bu bağlamdadır)
ilk olarak	y.s. birleştirme yoluyla (bk. ilkin, öncelikle; “son olarak”, “ek olarak” ifadeleri bu bağlamdadır)
imla kural(lar)ı	y.s. birleştirme yoluyla (bk. yazım kuralları; kelimenin eski kullanımının yeniden yaygınlaşması söz konusudur)
(internet) üzerinden	y.s. birleştirme yoluyla (bk. çevim içi, on-line; “online”, “online alışveriş”, “online ödeme”, “online sipariş”, “online satış”, “kapıda ödeme”, “online toplantı”, “çevrim içi konferans” vb. Ayrıca burada “üzerinden” kelimesinin zarflaşma süreci de söz konusudur. Bk. aracılığıyla, hakkında, üzerine vb.)

internet sitesi	y.s. birleştirme yoluyla (bk. <i>İng.</i> web site; bk. site. “web” kelimesi “internet” kelimesinden daha kapsamlı bir kavram olmasına rağmen Türkçede kapsayıcı olan “internet”tir. “web sayfası”, “çevrim içi web sitesi”, “çevrim dışı web sitesi”, “e-ticaret sitesi”, “kurumsal web sitesi”, “kişisel web sitesi” vb. türevleri sebebiyle “internet sitesi” adlandırması da retronim olarak düşünülebilir)
kafa kafaya	y.s. birleştirme yoluyla (bk. başa baş, başa baş gelmek/kalmak, kafa kafaya vermek; “kafa kafaya tokuşturmak/gelmek/gitmek/geçmek”, “kafa kafaya mücadele” kavramları bu bağlamdadır)
kdv	y.s. başharfleştirme yoluyla (bk. katma değer vergisi; kelimenin “kdv’li”, “kdv’siz”, “kdv dahil” vb. biçimlerde kullanımı yaygındır)
kısa sürede	y.s. birleştirme yoluyla (bk. çabucak; “kısa zamanda” ifadesi bu bağlamda değerlendirilmelidir)
laptop	y.s. <i>İng.</i> den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> laptop; bk. dizüstü, dizüstü bilgisayar. Kelimenin orijinal biçiminin kullanımı, Türkçe karşılığı kadar yaygındır)
makam aracı	y.s. birleştirme yoluyla (bk. makam arabası, makam odası, makam şoförü; “makam koltuğu”, “makam bayrağı”, “makam sevdası”, “koltuk sevdası”, “makam mevki sahibi olmak”, “makama çıkmak” ifadeleri de bu bağlamdadır)

molotof	y.s. eksiltme yoluyla (bk. molotofkokteyli; “molotof atmak”, “molotoflu saldırı” bu bağlamdadır)
nefes kesen	y.s. birleştirme yoluyla (bk. nefes kesici; örn. “nefes kesen gösteri”, “nefes kesen manzara” vb.)
ondan sonra	y.s. birleştirme yoluyla (bk. sonra kelimesini pekiştirir; “daha sonra”, “ardından” ifadeleri bu bağlamdadır)
oto	y.s. eksiltme yoluyla (bk. otomobil, otomatik; oto kelimesi daha çok otomobil bağlamında kullanılmıştır; “oto yıkama”, “oto kiralama” vb.)
öğleden sonra	y.s. birleştirme yoluyla (bk. ikindi; bk. sabaha karşı, akşama doğru; “akşam üstü” ifadesi bu bağlamdadır)
önümüzdeki (hafta)	y.s. birleştirme yoluyla (bk. gelecek, sonraki; “önümüzdeki ay”, “önümüzdeki yıl”, “gün aşırı” ifadeleri bu bağlamdadır)
pc	y.s. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> personal computer/pc; Türkçeye çevrilmiş biçimi “kişisel bilgisayar”dır ancak benimsenmemiştir)
polis memuru	y.s. birleştirme yoluyla (bk. polis, adli polis, sivil polis; “trafik polisi”, “ahlak polisi”, “ahlak bekçisi” ifadeleri bu bağlamdadır)
resmi olarak	y.s. birleştirme yoluyla (bk. resmen, resmi)

rüya tabiri	y.s. birleştirme yoluyla (bk. tabir; “rüya yorumu”, “rüya yorumcusu”, “rüya görmek”, “suya anlatmak” ifadeleri bu bağlamdadır)
sağanak yağış	y.s. birleştirme yoluyla (bk. sağanak, yağış; “şiddetli yağmur”u kasteden sağanak kelimesinin anlamı genişlemiştir. “sağanak kar yağışı”, “sağanak yağmur”, “sağanak dolu” ifadeleri bu bağlamdadır)
sağlık personeli	y.s. birleştirme yoluyla (bk. sağlıkçı; “sağlık çalışanı”, “sağlık durumu”, “sağlık sorunu” ifadeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)
sayıştay	y.s. ekleme yoluyla (bk. eski divan-ı muhasebat; bk. sayış, sayışmak, kurultay; “danıştay”, “yargıtay” ifadeleri bu bağlamdadır)
sezonluk işçi	y.s. birleştirme yoluyla (bk. sezonluk, mevsimlik, mevsimlik işçi; “sezonluk dizi”, “yaz sezonu”, “indirim sezonu”, “yeni sezon”, “eski sezon”, “sezon sonu” ifadeleri bu bağlamdadır)
sms	y.s. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. İng. short message service/sms; bk. kısa mesaj, mesaj. Bugün “bildirim” kelimesi, mesaj anlamını da kastedecek biçimde kullanılması bakımından yenidir)
STK	y.s. başharfleştirme yoluyla (bk. sivil toplum kuruluşu, sivil toplum örgütü, kan bankası; “Kızılay”, “Yeşilay”, “Yeşilaycı”, “kan bağışı” ifadeleri bu bağlamdadır)

şaşırtıcı	y.s. ekleme yoluyla (bk. şok kelimesinin anlamlarından biri “şaşırtıcı”dır. Bk. şaşırtı; “hayret veren/verici”, “hayret vermek”, “hayret uyandırmak”, “şoke etmek”, “şoke/şok olmak”, “şok edici”, “şok geçirmek” ifadeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)
şu an(da)	y.s. birleştirme yoluyla (bk. şimdi)
tahammül göstermek	y.s. birleştirme yoluyla (bk. tahammül etmek, tolerans, tolere; “tolerans göstermek”, “tolere etmek” ifadeleri bu bağlamdadır)
tek tek	y.s. birleştirme yoluyla (bk. bir bir, teker teker)
tıp fakültesi	y.s. birleştirme yoluyla (bk. eski mekteb-i tıbbiye-i adliye-i şahane; bk. lisans, ön lisans; “yüksek okul”, “meslek yüksek okulu” bu bağlamdadır)
ticaret bakanı	y.s. birleştirme yoluyla (bk. eski ticaret vekâleti/vekili; “ticaret etmek”, “ticari taksî”, “ticari araç” bu bağlamdadır)
tv	y.s. başharfleştirme yoluyla (bk. televizyon)
uzun süre(dir)	y.s. birleştirme yoluyla (bk. çoktan, öteden beri; “uzun süreden beri”, “uzun zamandır”, “epeydir” ifadeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)
web sitesi	y.s. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. İng. website; bk. site; “web site”, “internet sitesi” ifadeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)

yargıtay	y.s. ekleme yoluyla (bk. <i>eski</i> temyiz mahkemesi; bk. kurultay; “daniştay”, “sayıştay” kelimeleri de bu bağlamdadır. Kelimeleri türetirken örneksene de söz konusudur)
yasa(lar)a aykırı	y.s. birleştirme yoluyla (bk. yasa dışı, illegal, gerçeğe aykırı, gereceğe uygun; “yasaya uygun” ifadesi bu bağlamdadır)
yazı boyutu	y.s. birleştirme yoluyla (bk. punto, italik, karakter; “yazı tipi”, “kalın punto”, “madde işareti” ifadeleri bu bağlamdadır)
yazı dizisi	y.s. birleştirme yoluyla (bk. <i>eski</i> tefrika; “kitap serisi” ifadesi bu bağlamdadır)
yerel seçim	y.s. birleştirme yoluyla (bk. mahallî seçim; yerel yayın, yerel yönetim vb.)
yorum yapmak	y.s. birleştirme yoluyla (bk. yorumlamak; “yorumu tutmak” ifadesi bu bağlamdadır)

3.2.2. Aday Yeni Ögeler

açık kaynak	y.ö. birleştirme yoluyla (“açık erişim”, “gizli mod”, “gizli kamera”, “gizli numara”, “gizli sekme”, “gizli dosya” bu bağlamda değerlendirilmelidir)
açılış sayfası	y.ö. birleştirme yoluyla (dijital pazarlamayla ilişkili bir kavramdır. Bk. arama motoru; “adres çubuğu” ifadesi de bu bağlamdadır)
adı altında	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. adı üstünde, adına; “adına yaraşır” ifadesi bu bağlamdadır)
ağır yaralı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. ağır yara, ağır kayıp; “ağır hasta”, “hafif yaralı” ifadeleri de bu bağlamda değerlendirilmelidir)
AİDS	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> Acquired Immune Deficiency Syndrome/AIDS; bk. kanser, hepatit, epilepsi; “HIV” kelimesi bu bağlamdadır. Kelimenin İngilizcedeki kısaltılmış biçimi ödünç alınarak bu kısaltmadan başka biçimlerde yeni kelimeler türetilmiştir. Örneğin; “aids’li”, “aids’e yakalanmak”, “aids hastası” vb. Ayrıca “başharf” kelimesi de yeni bir ögedir; bk. satır başı, paragraf, ara söz vb.)
akıllı saat	y.ö. İng.den çeviri yoluyla (bk. <i>İng.</i> smart watch; “akıllı telefon”, “akıllı televizyon”, “akıllı süpürge”, “akıllı bileklik” ifadeleri de bu bağlamda değerlendirilmelidir)

akıllı telefon	y.ö. İng.den çeviri yoluyla (bk. <i>İng.</i> smart phone; “işletim sistemi”, “android”, “adroid’li”, “android telefon”, “android tv”, “akıllı sıralama” ifadeleri bu bağlamdadır)
akşam yemeği	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. öğle yemeği, iftar yemeği, ev yemeği, ana yemek, ara sıcak; “ara öğün” ifadesi bu bağlamdadır)
alan adı	y.ö. birleştirme yoluyla (internet diline özgü bir terimdir; “site adı” ifadesi bu bağlamdadır)
alan değişikliği	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. alan araştırması, alan denetimi; “branş değişikliği”, “alan hakimiyeti”, “alan kodu” ifadeleri bu bağlamdadır; bk. posta kodu)
alım ilanı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. işe almak; “alım” kelimesi “işe alım” ifadesinin eksiltilmesi sonucudur. “memur alım”, “işçi alım”, “öğretmen alım”; “iş ilanı”, “ev ilanı”, “tam zamanlı”, “yarı zamanlı” ifadeleri de bu bağlamdadır)
Altay(lar)	y.ö. eksiltme yoluyla (bk. Altayca, “Altay Dağları” ifadesinden eksiltilerek oluşturulmuştur. Bk. sıradağ, Toroslar; “Kafkaslar”, “Kaçkarlar”, “Alpler”, “Himalayalar” bu bağlamdadır)
amiral gemisi	y.ö. birleştirme yoluyla (“bir gemi türü”nün yanı sıra “üst model, bir markanın en son çıkardığı ürün” anlamını da taşımaktadır. “amiral battı” ifadesi ise bir oyun türünü karşıladığı için yeni ögedir)

ana sayfa	y.ö. örneksene yoluyla (bk. ana yol, ana fikir, ana hat, ana menü; “kapak sayfası”, “ilan sayfası”, “üçüncü sayfa haberleri”, “sayfa numarası” ifadeleri bu bağlamdadır)
anadolu lisesi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. açık lise, süper lise, teknik lise; “meslek lisesi”, “ikinci yabancı dil”, “diploma notu”, “not ortalaması” bu bağlamdaki ifadelerdir)
anakart	y.ö. birleştirme yoluyla (bilgisayar terimidir; bk. ekran koruyucu; “ekran kartı”, “hafıza kartı”, “telefon kabı”, “telefon kılıfı” bu bağlamda değerlendirilmelidir)
anayasa mahkemesi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. anayasa, adalet sarayı, adliye mahkemesi, ticaret mahkemesi, aile mahkemesi; “yüce divan”, “anayasa maddesi”, “anayasa kanunu” ifadeleri bu bağlamdadır)
anma programı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. açılış konuşması, saygı duruşu, şiir dinletisi, geçit töreni; “anma etkinliği” ifadesi bu bağlamdadır)
anneler günü	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. doğum günü, yıl dönümü, yılbaşı, Noel, Ramazan Bayramı, Cumhuriyet Bayramı, Hıdırellez, arife günü, aşure günü; “Yerli Malı Haftası”, “Türk Dil Bayramı”, “İşçi Bayramı”, “öğretmenler günü”, “babalar günü”, “sevgililer günü”, “kadınlar günü” ifadeleri bu bağlamdadır)

antidepresan	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> antidepressant. “anti+” ön eki “karşıt, zıt, muhalif” anlamlarına gelir ve Türkçeye Batı dillerinden geçmiştir. Bk. antibiyotik, antibakteriyel, antialerjik, antidemokratik, antikor, antitez vb. “antivirüs”, “antidepresan almak”, “antidepresan kullanmak” ifadeleri bu bağlamdadır)
aracı kurum	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. aracı banka, eğitim kurumu, kamu kurumu; “özel kurum”, “aracı kişi” ifadeleri bu bağlamdadır)
araştırma merkezi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. haber merkezi, iş merkezi, sağlık merkezi; “uygulama merkezi” ifadesi bu bağlamdadır)
askeri casusluk	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. casusluk, çarşı, ajan; “siber casusluk”, “özel ajan”, “askeri ajan”, “özel kuvvet”, “gizli kuvvet”, “bilgi sızdırma” ifadeleri bu bağlamdadır)
aşk hikayesi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. hayat hikayesi, uzun hikaye, yılan hikayesi; “hikaye” kelimesine kazandırılan “yalan, uydurma” anlamı yenidir. “masal anlatmak” ifadesi de “yalan söylemek” manası ise yeni ögedir)
at yarışı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. yarış atı, yarış arabası, yelken yarışı, sal yarışı, bayrak yarışı, yarıştırmak; “araba yarışı” “yarış yapmak”, “at sürmek”, “at binmek” ifadeleri bu bağlamdadır)

avm	y.ö. başharfleştirme yoluyla (bk. alışveriş, alışveriş sigortası; “alışveriş merkezi”, “alışveriş listesi”, “alışveriş sitesi”, “avm’li”, “avm’siz” ifadeleri bu bağlamdadır)
Avrasya	y.ö. eksiltme yoluyla (bk. Asya, Avrupa, Amerika, Antarktika, Afrika, Avustralya, Okyanusyalı; “Okyanusya”, “Kuzey Amerika”, “Güney Amerika”, “Afrika-Avrasya” kıta isimleri bu bağlamdadır)
Avrupa Birliği	y.ö. birleştirme yoluyla (“Birleşmiş Milletler”, “Dünya Sağlık Örgütü”, “Avrupa ülkesi”, “vatandaşlık almak”, “vatandaşlık belgesi”, “vatandaşlık görevi” ifadeleri bu bağlamdadır)
babalar günü	y.ö. birleştirme yoluyla (“anma günü” ifadesi ve diğer tüm özel günler bu bağlamdadır. “babalar gibi” ifadesi de yeni ögedir)
basın açıklaması	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. düzen açıklaması, açıklama cümlesi; “son dakika açıklaması”, “son dakika haberi”, “basın yayın”, “medya okuryazarlığı” ifadeleri bu bağlamdadır)
basın odası	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. çalışma odası, kumanda odası, yemek odası, köy odası, ticaret odası; “online basın odası”, sanal basın odası”, “basın bülteni”, “basın organı”, “basın kartı”; “ziraat odası”, “esnaf odası”, “güvenlik odası”, “kontrol odası”, “temizlik odası”, “çalışma masası” ifadeleri bu bağlamdadır)

basın sözcüsü	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. basın toplantısı, basın ataşesi, yasa sözcüsü; “basın mensubu”, “cumhurbaşkanlığı sözcüsü”, “bakanlık sözcüsü”, “sınıf temsilcisi”, “okul temsilcisi” ifadeleri bu bağlamdadır)
basın yayın	y.ö. birleştirme yoluyla (“kitle iletişim araçları”, “basın yayın organları”, “besleme basın”, “yerel basın”, “Basın İlan Kurumu” ifadeleri bu bağlamdadır)
başbakan yardımcısı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. başbakan; “başbakan yardımcısı” ifadesi 1945’te anayasa dilinin sadeleştirilmesi ile 1946-2018 yılları arasında geçerli olan bir makam adını ifade ederken tıpkı başbakan sözcüğü gibi artık kullanımdan düşmüştür. Bk. başkan; “başkan yardımcısı” ifadesi bu bağlamdadır)
başkan aday	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. başkan, aday aday; “seçim aday”, “muhtar aday”, “eleme aday”, “potaya girmek” ifadeleri bu bağlamdadır)
başvuru tarihi	y.ö. birleştirme yoluyla (“başvuru yapmak”, “başvuru koşulları”, “başvuru merkezi”, “sınav merkezi” ifadeleri bu bağlamdadır)
belediye başkanlığı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. belediye başkanı, belediye çavuşu, cumhurbaşkanı, genel başkan; “belediye işçisi”, “aile bakanı”, “maliye bakanı”, “enerji ve tabii kaynaklar bakanı” vb. ifadeler TDKGTS’te yer almamaktadır)

- bilgi bankası** y.ö. birleştirme yoluyla (bk. kan bankası, veri bankası, kelime hazinesi vb. Tıpkı “hazine” kelimesi gibi “banka” kelimesine kazandırılan mecaz anlam yenidir. “bilgi merkezi”, “soru bankası”, “soru havuzu” ifadeleri de yeni öge olarak bu bağlamda değerlendirilmelidir)
- bilgi güvenliği** y.ö. birleştirme yoluyla (bk. kamu güvenliği, milli güvenlik; “bilgi gizliliği”, “bilgi hırsızlığı”, “gizlilik bilgisi”, “kişisel veri”, “veri güvenliği”, “veri doğrulama”, “veri depolama” gibi ifadeler bu bağlamda değerlendirilmelidir)
- bilgi mesajı** y.ö. birleştirme yoluyla (bk. kısa mesaj, tebrik mesajı; “sesli mesaj”, “video mesaj”, “bilgilendirme mesajı”, “ihbar hattı” ifadeleri bu bağlamdadır)
- bilgi yarışması** y.ö. birleştirme yoluyla (bk. güzellik yarışması, “online yarışma”, “para ödülü” ifadeleri bu bağlamdadır)
- bir şekilde** y.ö. birleştirme yoluyla (bk. bir türlü; “bir türlü” ifadesinin anlamlarından biri “hiçbir şekilde” iken “bir şekilde” ifadesi bu ifadenin olumlusu olarak düşünülebilir. “bir biçimde” ifadesi de bu bağlamda değerlendirilmelidir)
- bir şey** y.ö. birleştirme yoluyla (bk. şey; “şey” kelimesinin “yani” kelimesinde de görüldüğü gibi “doldurma sözcük” olarak kullanılması durumu bu bağlamda dikkate değerdir)

bisiklet turu	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. şehir turu, bisiklet yolu; “kültür turu”, “kültür turizmi”, “kültür mirası”, “dünya mirası”, “bisiklet yarışı” ifadeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)
biyometrik	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> biometric; bk. vesikalık, vesikalık fotoğraf; “biyometrik fotoğraf”, “biyometrik veri” ifadeleri de bu bağlamda değerlendirilmelidir)
blog	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> weblog/blog; Türkçe karşılık olarak “ağ günlüğü” ifadesi bu bağlamdadır. “blog yazmak”, “blogger/blog yazarı”; “vlog”, “vlog çekmek”, “vlog kamerası”, “vlogger” ifadeleri yeni öğelerdir)
blu-ray	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (“blu-ray oynatıcı”, “blu-ray yazıcı”, “blu-ray disk”, “blu-ray film”, “3d/üç boyutlu yazıcı”, “x-ray cihazı” ifadeleri bu bağlamdadır)
bomba paniği	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. can pazarı; “yangın paniği”, “deprem paniği”, “sel paniği”, “paniğe yakalanmak” ifadeleri bu bağlamdadır)
bombalı	y.ö. ekleme yoluyla (bk. maskeli, maskeli balo, maskesiz, maskesi düşmek; “maske takmak”, “bombalı saldırı”, “bombalı silah”, “silahlı”, “korku dolu” ifadeleri bu bağlamdadır)

bombalı saldırı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. sözlü saldırı, intihar saldırısı, canlı bomba; “silahlı saldırı”, “terör saldırısı” ifadeleri bu bağlamdadır)
botoks	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> botox; bk. silikon, estetik; “botoks yaptırmak”, “botokslu”, “botokssuz”, “estetikli”, “estetiksiz” ifadeleri bu bağlamdadır)
bu anlamda	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. bu bakımdan, bundan dolayı, bu haysiyetle; “bu manada” ifadesi bu bağlamdadır)
bu bağlamda	y.ö. birleştirme yoluyla (“bu kapsamda”, “bu çerçevede” ifadeleri bu bağlamdadır)
bu durum(da)	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. böylece, haliyle; “bu sırada”, “o esnada” ifadeleri bu bağlamdadır)
bu kapsamda	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. etraflıca, kapsamlı; “kapsamlıca”, “bu bağlamda”, “bu durumda”, “bu noktada” ifadeleri bağlayıcı anlamlar içerir ve birer yeni ögedir. Bk. çerçeve kelimesinin mecaz anlamı; “büyük resmi görmek” ifadesi bu bağlamdadır)
bu noktada	y.ö. birleştirme yoluyla (“bu hususta” ifadesi de bu bağlamdadır)
bu yönde(ki)	y.ö. birleştirme yoluyla (“buna yönelik”, “bununla alakalı” manasındadır; “bu doğrultuda” ifadesi bu bağlamdadır)

bulut bilişim	y.ö. İng.den çeviri yoluyla (bk. <i>İng.</i> cloud computing; “veri depolama”, “veri depolama alanı”, “bulut depolama” ifadeleri bu bağlamdadır)
buna göre	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. göre; zarf biçimindeki kullanımı yaygındır)
bunun için	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. için, bu yüzden; zarf biçimindeki kullanımı yaygındır)
büyükşehir belediyesi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. belediye, belediye meclisi, belediye teşkilatı, büyükşehir; “büyükşehir belediyesi” ifadesi 2004’teki “Büyükşehir Belediyesi Kanunu” ile ortaya çıkan bir kavramdır)
büyüleyici	y.ö. ekleme yoluyla (bk. büyü, büyücü, büyülemek, büyüleyiş; etkileyici, göz kamaştırıcı, nefes kesici vb. “hayret verici”, “hayret vermek” ifadeleri bu bağlamdadır)
canlı anlatım	y.ö. birleştirme yoluyla (spor terimi; “maçları sesli anlatmak” için kullanılan bir ifadedir. “canlı ders”, “canlı bağlantı”, “canlı izle” vb. ifadeler de bu bağlamdadır)
canlı sonuç(lar)	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. canlı yayın; “canlı skor” ifadesi bu bağlamda değerlendirilmelidir)
cari açık	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. cari gider, cari masraf, cari ücret, cari hesap; “cari oran” bu bağlamdadır)

cazibe merkezi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. yerleşim merkezi, etkinlik merkezi, kültür merkezi, uğrak yeri vb. ifadeler TDKGTS'te mevcuttur)
ceo	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> chief executive officer/ceo; Türkçe karşılık olarak "üst düzey yönetici" ifadesi bu bağlamdadır)
cezai sorumluluk	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. cezai, sınırlı sorumluluk, sınırsız sorumluluk; "cezai işlem", "yasal işlem"; bk. öz saygı; "öz sorumluluk", "öz farkındalık", "öz benlik" ifadeleri bu bağlamdadır)
cilt bakımı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. tam bakım, yoğun bakım, cilt kapağı; "cilt kanseri", "cilt hastalıkları", "cilt tipi", "cilt temizleme", "cilt temizleme cihazı", "cilt sağlığı" ifadeleri bu bağlamdadır)
cinsel sağlık	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. ruh sağlığı; "fiziksel sağlık", "beden sağlığı", "akıl sağlığı" ifadeleri bu bağlamdadır)
cinsel yaşam	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. öz yaşam, sosyal yaşam, meslek yaşamı; iş hayatı, aile hayatı, gece hayatı; "cinsel hayat", "akademik hayat", "akademik başarı" ifadeleri bu bağlamdadır)
çağrı merkezi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. deprem merkezi, sağlık merkezi, satış merkezi; "çağrı bırakmak", "cevapsız çağrı" ifadeleri bu bağlamdadır)

çevik kuvvet	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. zırhlı kuvvet, kolluk kuvveti; “özel hareket”, “çelik yelek”, “milli istihbarat” ifadeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)
çıkış tarihi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. piyasaya çıkmak, son kullanma tarihi; “tüketim tarihi”, “üretim tarihi”; “piyasaya sürmek”; “çıkış yapmak” ifadesi de “başlangıç yapmak” manasıyla yeni ögedir)
çocuk sağlığı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. halk sağlığı; “kadın sağlığı”, “toplum sağlığı” ifadeleri bu bağlamdadır)
çok izlenen(ler)	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. çoksatar; örneksene yapılarak “çok izlenir” biçiminde de kullanılabilir. Bk. çok uluslu, çok partili, çok ortaklı, çok yönlü, çok hücreli vb. “çok” ile kurulan birleşik yapıdaki ifadelerin sayısı fazladır)
çok konuşulan(lar)	y.ö. birleştirme yoluyla (“çok konuşulur”, “ses getirir” ifadeleri bu bağlamdadır)
çok okunan(lar)	y.ö. birleştirme yoluyla (“çok okunur” ifadesi bu bağlamdadır)
çok tıklanan(lar)	y.ö. birleştirme yoluyla (“çok tıklanır” ifadesi bu bağlamdadır)
detay haber	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. yalan haber, şişirme haber, kötü haber; “iyi haber” bu bağlamdadır. Bk. ayrıntıya inmek, ayrıntıda boğulmak, alt başlık; “ayrıntıya takılmak”, “üst başlık”, “haber başlığı” vb.)

detaylı arama	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. arama motoru; “filtreleme”, “akıllı sıralama” ifadeleri bu bağlamdadır)
dikkat çekici	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. dikkat çekmek, ilgi çekmek, ilgi görmek, dikkatini toplamak, dikkate şayan; “dikkate değer”, “dikkat dağınıklığı”, “dikkat eksikliği” ifadeleri bu bağlamdadır)
direnç nokta(lar)ı	y.ö. birleştirme yoluyla (borsa terimidir; bk. ivme kazanmak; “düşüşe geçmek”, “destek noktası”, “basınç noktası” ifadeleri bu bağlamdadır)
divan kurulu	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. divan kalemi; “yüksek divan kurulu” ifadesi bu bağlamdadır)
dj	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> disk jockey/dj; “dj masası”, “dj set-up” ifadeleri bu bağlamdadır)
DNA	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> Deoksiribo Nükleik Asit/DNA; bk. gen, kromozom, eşeyli, eşeyli üreme, eşeysiz vb. kelimeler TDKGTS’te mevcuttur)
doğa sporları	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. doğa yürüyüşü, yaz okulu; “yaz sporları”, “kış sporları”, “yaz meyvesi”, “kış meyvesi” ifadeleri bu bağlamdadır)
doğal hayat	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. doğal afet, doğal coğrafya; “doğal yaşam”, “doğal beslenme”, “doğal taş”, “organik gıda”, “yaban hayatı”, “kent yaşamı”, “şehir hayatı”, “köy hayatı” ifadeleri bu bağlamdadır)

dolarlık	y.ö. ekleme yoluyla (bk. liralık, beş paralık, değer katma; “dolar endeksi”, “değer kazanmak”, “değer kaybetmek” ifadeleri bu bağlamdadır)
doodle	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (“Google’ın logosunda yaptığı özel değişiklikler” manasıyla karşımıza çıkar. Türkçe karşılığı “karamala”dır. “doodle olmak” ifadesi bu bağlamdadır)
dövüş oyun(lar)ı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. eğitici oyun; “savaş oyunu”, “rol yapma oyunu”, “macera oyunu”, “bilgi oyunu”, “strateji oyunu”, “aksiyon oyunu”, “yarış oyunu”, “simülasyon oyunu”, “sanal gerçeklik”, “sanal gerçeklik gözlüğü” ifadeleri aynı bağlamdadır)
dünya çapında	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. küçük çapta, ufak çapta; “geniş çapta”, “geniş çaplı” ifadeleri bu bağlamdadır)
dünya ekonomisi	y.ö. birleştirme yoluyla (“dünya bankası”, “dünya borsası”, “kara borsa”, “sanal dünya” ifadeleri bu bağlamdadır)
dünya kupası	y.ö. İng.den çeviri yoluyla (spor terimidir; bk. <i>İng.</i> world cup; dünya güzeli, dünya görüşü vb. bk. fiziki harita, siyasi harita; “coğrafi harita”, “dünya haritası” ifadeleri yeni ögelerdir)
dünya turu	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. şehir turu, paket tur, tura çıkmak; “bisiklet turu”, “tur rehberi”, “tur gezisi” ifadeleri bu bağlamdadır)

dünyaca ünlü	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. “fenomen” kelimesine yüklenen “ünlü kişi” anlamı yenidir; “influencer”, “celebrity”, “youtuber”, “blogger” gibi ifadeler internet kültürüne ait popüler yeni birimlerdir. Bk. dijital; “dijital platform”, “dijital pazarlama” ifadeleri yeni ögedir)
dünyaca	y.ö. ekleme yoluyla (bk. ülkece, dünya alem; “dünya çapında” manasını taşımaktadır)
dvd	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> digital versatile disc/dvd; bk. videokaset, videobant; “dvd’li”, “dvd’siz”, “cd”, “usb”, “usb girişi” gibi ifadeler de bu bağlamdadır)
e-bilet	y.ö. örnekleme yoluyla (bk. e-posta, e-mail; “e-okul”, “e-kitap”, “e-dergi”, “e-gazete”, “e-haber” ifadeleri bu bağlamdadır)
e-bülten	y.ö. örnekleme yoluyla (bk. elektronik posta, elektronik imza; “e-imza”, “e-uyuru” ifadeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)
e-devlet	y.ö. örnekleme yoluyla (“e-“ ön eki “elektronik” kelimesinin kısaltması olup bu yolla pek çok yeni kelime türetilmiştir)
e-gazete	y.ö. örnekleme yoluyla (“e-spor” ifadesi de bu bağlamda değerlendirilmelidir)
eğitim merkezi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. ticaret merkezi, kültür merkezi; “sanat merkezi” bu bağlamdadır)

ehliyet sınavı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. sürücü kursu, sürücü belgesi; “ehliyet almak”, “üniversite sınavı” “üniversiteyi kazanmak”, “teorik sınav”, “uygulama sınavı” ifadeleri bu bağlamdadır)
ek ödeme	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. geri ödeme, ön ödeme, vadeli hesap, ek ders, ek kart; “ek kaynak”, “ek iş” ifadeleri bu bağlamdadır)
e-kitap	y.ö. örnekseme yoluyla (“e-ödeme”, “e-işlem”, “e-başvuru”, “e-sertifika”, “mobil bankacılık” ifadeleri bu bağlamdadır)
ekonomi gündemi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. gündem; “gündem olmak”, “gündemde kalmak”, “siyaset gündemi”, “dünya gündemi”, “ülke gündemi” ifadeleri bu bağlamdadır)
ekonomik kriz	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. kriz yönetimi; “kriz süreci”, “mali kriz”, “ekonomik kalkınma” ifadeleri de bu bağlamdadır)
ekranlı	y.ö. ekleme yoluyla (bk. ekran; “geniş ekranlı”, “büyük ekranlı”, “dev ekranlı”, “...inç ekranlı”, “kavisli ekranlı”, “fullhd ekranlı”, “çift ekranlı”, “dokunmatik ekranlı” vb. ifadeler bu bağlamdadır)
elektrik kesintisi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. elektriği kesmek, elektrik kaçağı, ön kesinti; “su kesintisi”, “doğal gaz kaçağı”, “doğal gaz zehirlenmesi” ifadeleri bu bağlamdadır)

elektronik yayıncılık	y.ö. birleştirme yoluyla (“elektronik ürün”, “elektronik eşya”, “dijital baskı”, “dijital bankacılık”, “dijital platform” ifadeleri bu bağlamdadır)
enerji bakanı	y.ö. kısaltma yoluyla (“enerji ve tabii kaynaklar bakanı” ifadesi bu bağlamdadır)
e-okul	y.ö. örnekleme yoluyla (bk. uzaktan eğitim; “online eğitim”, “e-devlet” ifadeleri bu bağlamdadır)
erken emeklilik	y.ö. birleştirme yoluyla (“emekliliğe ayrılmak”, “bireysel emeklilik” ifadeleri bu bağlamdadır)
erken seçim	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. erken tanı, erken bahar)
e-ticaret	y.ö. örnekleme yoluyla (bk. e-posta; “elektronik ticaret”, “e- sigorta”, “e-satış” bu bağlamdadır)
etiket bulutu	y.ö. birleştirme yoluyla (“kelime bulutu” olarak da bilinir; “düşünce bulutu”, “konuşma balonu” ifadeleri bu bağlamdadır)
etkinlik takvimi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. hicri takvim, miladi takvim, Rumi takvim, Yahudi takvimi; “Türk takvimi”, “Çin takvimi”, “akademik takvim”, “çalışma takvimi” ifadeleri bu bağlamdadır)
film festivali	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. televizyon filmi; “sinema filmi”, “kısa film” ifadeleri bu bağlamdadır)
film fragmanı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. fragman, tanıtma filmi; “dizi fragmanı” bu bağlamdadır)

flaş açıklama	y.ö. birleştirme yoluyla (“şok açıklama”, “şok iddia” ifadeleri bu bağlamdadır)
flaş gelişme	y.ö. birleştirme yoluyla (“kişisel gelişim” ifadesi de yeni bir ögedir)
form durumu	y.ö. birleştirme yoluyla (futbol terimidir; “mağlubiyet, galibiyet, gol sayısı gibi takıma ait sezonluk gelişmeler” anlamına gelir. Bk. istenmeyen durum, seferî durum; “kupon doldurmak”, “bahis oynamak” bu bağlamdadır)
foto galeri	y.ö. birleştirme yoluyla (“fotoğraf galerisi” ifadesi de bu bağlamdadır)
foto haber	y.ö. birleştirme yoluyla (“foto muhabiri” ifadesi de aynı bağlamdadır)
fotoğraf galerisi	y.ö. birleştirme yoluyla (“foto galeri” bu bağlamdadır)
fotoğraflı	y.ö. ekleme yoluyla (“fotoğraflı haber”, “fotoğraflı liste”, “fotoğraflı öz geçmiş” ifadeleri bu bağlamdadır)
futbol federasyonu	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. federasyon; “voleybol federasyonu”, “basketbol federasyonu”, “dağcılık federasyonu” ifadeleri bu bağlamdadır)
futbol ligi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. lig, lige çıkmak, ligden düşmek; “amatör lig”, “süper lig”, “basketbol ligi” ifadeleri bu bağlamdadır)

futbol takımı	y.ö. birleştirme yoluyla (“basketbol takımı”, “voleybol takımı” bu bağlamdadır. “ayak takımı” mecaz anlam içeren başka bir yeni ögedir)
gebelik hesaplama	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. olasılık hesabı, zihin hesabı, integral hesabı, cari hesap, gebelik testi; “emeklilik hesaplama”, “yüzde hesaplama”, “kredi hesaplama” ifadeleri bu bağlamdadır)
gelişmiş arama	y.ö. birleştirme yoluyla (“detaylı arama”, “hızlı arama” ifadeleri bu bağlamdadır)
geliştirici	y.ö. ekleme yoluyla (bk. girişimci; “yazılım geliştirici”, “yazılımcı”, “android geliştirici”, “oyun geliştiricisi” gibi ifadeler bu bağlamdadır)
(genel) ahlak kuralları	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. ahlak zabıtası; “ahlak polisi”, “ahlak bekçisi”, “sosyal ahlak”, “toplumsal ahlak”, “görgü kuralları”, “evrensel ahlak kuralları” ifadeleri bu bağlamdadır)
genel seçim	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. mahalli seçim; “erken seçim” ifadesi bu bağlamdadır)
gerçek zamanlı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. eş zamanlı; “gerçek zamanlı pazarlama”, “gerçek zamanlı oyun” ifadeleri bu bağlamdadır)
geri sayım	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. geri saymak, açık sayım, nüfus sayımı; “geri sayım sayacı” ifadesi bu bağlamdadır)

giriş belgesi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. çıkış belgesi, ödeme belgesi, katılma belgesi, onur belgesi; “sonuç belgesi”, “başvuru belgesi”, “takdir belgesi” ifadeleri bu bağlamdadır)
giriş yapmak	y.ö. birleştirme yoluyla (bilgisayar dilinde “oturum” kelimesine yüklenen anlam ve “oturum açmak” ifadesi yeni ögelerdir)
gizlilik bildiri	y.ö. birleştirme yoluyla (“gizlilik sözleşmesi”, “gizlilik şartı”, “aydınlatma metni”, “açık rıza”, “kişisel veri” ifadeleri bu bağlamdadır)
gizlilik ilke(ler)i	y.ö. birleştirme yoluyla (“gizlilik prensip(ler)i”, “gizlilik politikası” ifadeleri bu kapsamdadır)
gizlilik politikası	y.ö. İng.den çeviri yoluyla (bk. <i>İng.</i> privacy policy)
gizlilik sözleşmesi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. evlilik sözleşmesi, satış sözleşmesi, kira sözleşmesi vb.)
görev değişikliği	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. ağız değişikliği, değişiklik teklifi; “adres değişikliği”, “ikametgah değişikliği”, “kabine değişikliği” bu bağlamdadır)
gps	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> global positioning system/gps; bk. navigasyon, yolbul; “gps cihazı”, “navigasyon cihazı” ifadeleri bu bağlamdadır)
gsm	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> gsm/global system for mobile communications; “gsm numarası”, “gsm operatörü” ifadeleri bu bağlamdadır)

güncel haber	y.ö. birleştirme yoluyla (“güncel gelişme” ifadesi bu bağlamda değerlendirilmelidir)
güncel politika	y.ö. birleştirme yoluyla (“siyasi gelişmelerdeki son durum”u ifade eder)
güncel teknoloji	y.ö. birleştirme yoluyla (“son teknoloji” ifadesi bu bağlamda değerlendirilmelidir)
günün manşet(ler)i	y.ö. birleştirme yoluyla (“günün sözü”, “günün menüsü”, “ayın elemanı” ifadeleri bu bağlamdadır)
güvenli internet	y.ö. birleştirme yoluyla (“internet güvenliği”, “ağ güvenliği”, “virüs koruma” ifadeleri bu bağlamdadır)
güvenlik güçleri	y.ö. birleştirme yoluyla (“emniyet ve Türk silahlı kuvvetleri” anlamına gelir. Bk. kolluk kuvvet; “güvenlik güçlerinin oluşturduğu birimler”dir. “güvenlik soruşturması” bu bağlamdadır)
güvenlik kodu	y.ö. birleştirme yoluyla (“doğrulama kodu”, “güvenli ödeme”, “kapıda ödeme”, “ücretsiz teslimat”, “hes kodu” ifadeleri bu bağlamdadır)
haber arşivi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. arşiv, belgelik; arşiv kelimesi “belge ve yazıların saklanması” anlamından “saklamak” manasına doğru genişlemektedir. “fotoğraf arşivi”, “video arşivi”, “ses arşivi”, “otomobil arşivi”, “konuşma geçmişi”, “arama geçmişi”, “ekran görüntüsü”, “çağrı”, “arama”, “cevapsız çağrı”, “bildirim” ifadeleri bu bağlamdadır)

haber listesi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. yemek listesi; “alışveriş listesi”, “yoklama kağıdı”, “sınıf listesi” ifadeleri bu bağlamdadır)
haber sistemi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. portal kelimesine yüklenen “pek çok içeriği aynı anda sunan internet sitesi” anlamı yenidir. “haber portalı” bu bağlamdadır)
haber sitesi	y.ö. birleştirme yoluyla (“ödev sitesi” bu bağlamdadır)
halk cumhuriyeti	y.ö. birleştirme yoluyla (“birleşik devlet” bu bağlamda değerlendirilmelidir)
halk oyun(lar)ı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. halk bilimi, halk müziği, halk ekmeği; “halk dansı”, “halk hikayeleri” gibi ifadeler bu bağlamdadır)
hava saldırısı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. harekât; “barış harekâtı”, “hava operasyonu” vb. kavramlar bu bağlamdadır)
hayvanlar âlemi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. tür, cins, familya, takım, sınıf, şube, âlem; “canlılar âlemi”, “bitkiler âlemi”, “üst âlem” ifadeleri bu bağlamdadır)
hd	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> high defination/hd; Türkçe karşılık: yüksek çözünürlük)
hdd	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> hard disk drive/hdd; “sabit disk”, “hard disk”, “veri depolama”, “veri depolama aygıtı” bu bağlamdadır)

hemen her	y.ö. birleştirme yoluyla (“hemen hemen her” ifadesinden kısaltılmıştır. Örn. “hemen her yerde”, “hemen her zaman”, “hemen her konuda” vb.)
her şey	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. her, her bir, her biri, hepsi; ifadenin kalıplaşarak yeni bir birim haline gelmesi söz konusudur. Bk. her ne kadar, her nedense; “her ne varsa” bu bağlamdadır)
her türlü	y.ö. birleştirme yoluyla (“her çeşit” ifadesi bu bağlamdadır. Gerçek anlamının yanı sıra “mutlaka, kesinlikle” anlamlarıyla da yenidir. “her şekilde”, “her yönden” ifadeleri bu bağlamdadır)
hızlı bağlantı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. kısayol; “çabuk erişim”, “hızlı erişim” ifadeleri bu bağlamdadır)
hızlı tren	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. metro, kara tren; “yüksek hızlı tren”, “metrobüs” ifadeleri de bu bağlamda değerlendirilmelidir)
hiçbir şey	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. hiçbir, hiçbirisi; ifadenin kalıplaşarak yeni birim oluşturması söz konusudur)
hizmet dökümü	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. ikametgâh kağıdı, “adli sicil kaydı” bu bağlamdadır)
horoskop	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> horscope “burç, yıldız falı” anlamlarını taşımaktadır. Türkçe karşılık: “yıldız haritası”)

html	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bilgisayar terimidir; bk. <i>İng.</i> hyper text markup language/html; Türkçe çevirisi “hiper metin işaretleme dili”dir)
hükümet sözcüsü	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. grev sözcüsü, kanun sözcüsü, yasa sözcüsü, başkan yardımcısı vb.)
ilaç prospektüsü	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. prospektüs; “kullanım kılavuzu” ifadesi bu bağlamdadır)
ileriye dönük	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. dönmek, geri dönmek; “dönmek” kelimesinin “yönelmek” anlamı TDKGTS’te mevcuttur. İfade hem gerçek hem mecaz anlamıyla yenidir. Bk. yönelik; “ileriye yönelik” ifadesi de bu bağlamdadır. Ayrıca “geri dönmek” ifadesinin “yeniden başlamak” anlamı yenidir)
iletişim bilgi(ler)i	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. iletişim ağı, iletişim ortamı; “iletişim kanalı”, “kimlik bilgileri”, “adres bilgileri”, “hesap bilgileri” bu bağlamdadır)
inçlik	y.ö. örnekseme yoluyla (bk. inç, metrelik, santimetrelik, milimetrelik vb.)
insan hakları	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. hasta hakları; “hayvan hakları”, “çocuk hakları”, “kadın hakları” ifadeleri bu bağlamdadır)
insan kaynakları	y.ö. İng.den çeviri yoluyla (bk. <i>İng.</i> human resources; “insan kaynakları yöneticisi”, “insan kaynakları planlaması” ifadeleri bu bağlamdadır)

internet medyası	y.ö. birleştirme yoluyla (“online medya”, “yerel medya”, “medya haber”, “internet haberciliği” gibi ifadeler bu bağlamdadır)
internet tv	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. <i>İng.</i> web tv; esasen web daha geniş kapsamlı bir kavram olsa da web ve internet kelimelerinin birbirlerinin yerine kullanıldıkları görülmektedir. Bk. canlı yayın; “online tv”, “mobil tv” ifadeleri bu bağlamdadır)
İslam devleti	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. cumhuriyet, monarşi, Hristiyanlık, Yahudilik, Musevilik; “İslamiyet”; bk. derin devlet, sosyal devlet, tampon devlet; “özek devlet”, “üniter devlet”, “birleşik devlet”, “monarşik devlet”, “aristokratik devlet”, “teokratik devlet”, “laik devlet”, “demokratik devlet”, “kapitalist devlet”, “İslam ülkeleri”, “Avrupa ülkeleri” ifadeleri bu bağlamdadır)
iş dünyası	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. iş hayatı, çalışma hayatı, basın dünyası, sanat dünyası; “network kurmak”, “çevre yapmak”, “çevresi olmak” ifadeleri bu bağlamdadır)
iş güvenliği	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. iş kazası, hayat sigortası; “iş sağlığı”, “iş hukuku”, “yangın güvenliği”, “siber güvenlik” ifadeleri bu bağlamdadır)
iş ilanı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. duvar ilanı, el ilanı; “yarı zamanlı”, “tam zamanlı” ifadeleri bu bağlamdadır)
işçi alımı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. işe almak; “personel alımı”, “memur alımı” bu bağlamdadır)

işletim sistemi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. donanım, yazılım sistemi)
izleyici temsilcisi	y.ö. birleştirme yoluyla (“ihbar hattı”, “şikayet formu”, “seyircili”, “seyircisiz” ifadeleri aynı bağlamdadır)
kaçak sigara	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. kaçak, kaçakçılık, vergi kaçakçılığı; “kaçak elektrik”, “kaçak çay” ifadeleri bu bağlamdadır)
kadın sağlığı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. kadın hastalıkları; “kadın hakları”, “kadınlar günü”, “kadın dayanışması” bu bağlamdadır)
Kafkas(lar)	y.ö. eksiltme yoluyla (bk. Kafkas tavuğu; “Kafkasya” ve “Kafkas Dağları” ifadeleri bu bağlamdadır)
kalkınma ajansı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. reklam ajansı, haber ajansı, kalkınma hızı; “kalkınma planı” vb.)
kameralı	y.ö. ekleme yoluyla (“arka kamera”, “ön kamera”, “kameralı önlem”, “kameralı mikrofon”, “kameralı saat”, “kameralı drone”, “drone”, “kameralı sohbet”, “kamera açmak” ifadeleri bu bağlamdadır)
kan dondurun	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. nefes kesici; “kan dondurucu” ifadesi bu bağlamdadır)
kanser tedavisi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. cerrahi, radyoterapi, kemoterapi; “kanser tedavisi” daha kapsamlıdır; diğer ifadeler tedavide kullanılan yöntemleri karşılar)

kariyer günleri	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. kariyer yapmak; “kariyer sahibi”, “kariyer fuarı”, “kariyer planlama”, “kariyer geliştirme”, “kariyer odaklı”, “kariyer zirvesi”, “teknoloji fuarı”, “teknoloji zirvesi” bu bağlamdadır)
kısa film	y.ö. birleştirme yoluyla (“kısa metrajlı”, “uzun metrajlı” ifadeleri bu bağlamdadır)
kış lastiği	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. yedek lastik, dış lastik; “kar zinciri”, “yedek teker” kelimesine yüklenen mecaz anlam bu bağlamdadır)
kış sporları	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. atlı spor; “yaz sporları”, “su sporları” ifadeleri bu bağlamdadır)
kimliği belirsiz	y.ö. birleştirme yoluyla (“şüpheli şahıs”, “bilinmeyen numara”, “gizli numara” ifadeleri bu bağlamdadır)
kişisel gelişim	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. yaşam koçu; “öz gelişim” ifadesi de aynı bağlamdadır)
konu başlığı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. alt başlık, ara başlık vb.)
konuk yazar	y.ö. birleştirme yoluyla (“konuk oyuncu” ifadesi bu bağlamda değerlendirilmelidir)
kullanıcı adı	y.ö. birleştirme yoluyla (“kullanıcı”, “kullanıcı girişi” ifadeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)
kullanıcı sözleşmesi	y.ö. birleştirme yoluyla (“kullanıcı hatası”, “kullanıcı profili” ifadeleri bu bağlamdadır)

kullanıcı	y.ö. ekleme yoluyla (bk. üye; üye kelimesinden farklı olarak “bir dijital ürün yahut servisi kullanan kimse”. Kelime “ürünü kullanan kişi” anlamıyla yenidir. “sosyal medya kullanıcısı” bu bağlamdadır)
kullanım koşulları	y.ö. birleştirme yoluyla (“kullanım şartları”, “kullanım amacı”, “kullanım alanı” ifadeleri bu bağlamdadır)
kullanım şart(lar)ı	y.ö. birleştirme yoluyla (“iade koşulları”, “başvuru koşulları” bu bağlamdadır)
küçük düşürücü	y.ö. ekleme yoluyla (bk. küçük düşürmek; “sosyal baskı”, “karalama kampanyası” bu bağlamdadır)
külçe altın	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. külçe; genel anlamı bir ifadeden özel anlamı bir tamlama türetilmiştir. “külçe gümüş” bu bağlamdadır)
lazer epilasyon	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. epilasyon; “epilasyon merkezi”, “epilasyon aleti”, “epilasyon yaptırmak”, “saç ektirmek” ifadeleri bu bağlamdadır)
loto	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> lotto; bk. talih oyunu, piyango, spor toto, sayısal loto; “şans topu”, “kaz kazan” ifadeleri bu bağlamdadır)
lösemili	y.ö. ekleme yoluyla (bk. lösemi; “lösemili çocuklar vakfı”, “hastalık evreleri”, “son evre” bu bağlamdadır)
lpg	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> liquefied petroleum gas/lpg; “lpg’li”, “lpg’siz” türevleridir)

meclis üyesi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. şeref üyesi, öğretim üyesi; “kabine üyesi” bu bağlamdadır)
mega	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> mega “1.birim adı, 2.büyük” manasındadır. “megapiksel”, “megabayt”, “gigabayt” birimleri; “mega proje”, “mega yapı”, “mega star” ifadeleri bu bağlamdadır; bk. diva)
megapiksel	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> megapixels; “piksel” kelimesi bu bağlamda değerlendirilmelidir)
meme kanseri	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. kan kanseri)
merkezli	y.ö. ekleme yoluyla (“odaklı”, “öğrenci merkezli”, “anlatıcı merkezli” ifadeleri bu bağlamdadır)
meslek lisesi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. açık lise, süper lise, teknik lise; “ticaret lisesi”, “endüstri lisesi”, “turizm ve otelcilik lisesi”, “anadolu lisesi”, “çok programlı anadolu lisesi”, “özel lise”, “düz lise”, “öğretmen lisesi”, “imam hatip lisesi”, “fen lisesi”, “sosyal bilimler lisesi”, “güzel sanatlar lisesi” bu bağlamdadır)
metrekarelik	y.ö. örneksime yoluyla (bk. metrelik, metrekare, santimetrekare; “santimetrekarelik”, “milimetrekare”, “milimetrekarelik” bu bağlamdadır)
metrobüs	y.ö. eksiltme yoluyla (bk. metro, tramvay, tramvay hattı; “metrobüs hattı”, “metrobüs durağı” vb.)
milli futbolcu	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. milli takım; “milli oyuncu”, “milli sporcu” ifadeleri bu bağlamdadır)

milyar dolarlık	y.ö. örneksene yoluyla (bk. milyarlık, liralık)
milyon dolarlık	y.ö. örneksene yoluyla (bk. milyonluk; başındaki sayı söylenmeden “çok pahalı/maliyetli” anlamına gelecek şekilde de kullanılır. “yarım milyon dolarlık”, “çeyrek milyon dolarlık” ifadeleri bu bağlamdadır)
mobil dünya	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. mobil telefon; “sanal dünya”, “dijital dünya”, “sanal gerçeklik” bu bağlamdaki ifadelerdir)
mobil internet	y.ö. birleştirme yoluyla (“mobil veri”, “mobil klima”, “internet paketi” ifadeleri bu bağlamdadır)
mobil oyun	y.ö. birleştirme yoluyla (“mobil cihaz”, “online oyun” ifadeleri bu bağlamdadır)
mobil site	y.ö. birleştirme yoluyla (“mobil uygulama”, “site kurmak”, “site açmak” ifadeleri bu bağlamdadır)
mobil uygulama	y.ö. birleştirme yoluyla (“mobil ağ” bu bağlamdadır)
molotoflu	y.ö. ekleme yoluyla (bk. molotofkokteyli, “molotof”, “molotoflu saldırı” ifadeleri bu bağlamdadır)
motor sporları	y.ö. birleştirme yoluyla (“yaz oyunları”, “yaz sporları”, “kış oyunları”, “kış sporları”, “kar sporları”, “buz sporları”, “kızak sporları”, “su sporları”, “adrenalin sporları”, “otomobil sporları” vb. bu bağlamdadır)

MR	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> magnetic resonance/mr; Türkçeye “manyetik rezonans” olarak çevrilir. “emar”, “emar çektirmek”, “emara girmek” ifadeleri bu bağlamdadır)
mutlu son	y.ö. birleştirme yoluyla (“mutlu yıllar” bu bağlamdadır)
müjdeli haber	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. müjdeli, müjde vermek; “müjdem i isterim”, “iyi haber”, “kötü haber” ifadeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)
nano	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> nano “küçük, minik” manasındadır; “nanoteknoloji” ifadesi bu bağlamdadır)
netbook	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> netbook; bk. notebook; “e-kitap okuyucu/kindle” bu bağlamdadır)
not defteri	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. hatıra defteri, şiir defteri, adres defteri, karalama defteri, post-it/pusulacık; “yapışkan not”, “karalama kağıdı”, “çizim defteri”, “eskiz defteri” ifadeleri bu bağlamdadır)
nöbetçi eczane	y.ö. birleştirme yoluyla (“nöbetçi öğretmen”, “nöbet geçirmek” ifadeleri yeni öge bağlamındadır)
odaklı	y.ö. ekleme yoluyla (“merkezli”, “dinleme odaklı”, “çözüm odaklı”, “müşteri odaklı” bu bağlamdadır)
okunma sayısı	y.ö. birleştirme yoluyla (“bir internet sitesine giren kullanıcı sayısı”; “izlenme sayısı” da bu bağlamdadır)

okur temsilcisi	y.ö. birleştirme yoluyla (“şikayetleri değerlendiren kişi” anlamındadır. “müşteri temsilcisi”, “medya uzmanı”, “medya şirketi” ifadeleri bu bağlamdadır)
on numara	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. loto, spor toto, talih oyunları; şans oyunlarından biridir)
online alışveriş	y.ö. birleştirme yoluyla (“online ödeme”, “online sipariş”, “sanal market” ifadeleri bu bağlamdadır)
orman yangını	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. orman koruma memuru; kelimeler sıkça beraber kullanılarak kalıplaşmıştır. “orman bakanlığı”, “orman genel müdürlüğü” vb.)
otobüs bileti	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. bilet; “tren bileti”, “uçak bileti”, “sinema bileti”, “konser bileti”, “e-bilet”, “online bilet” bu bağlamdadır)
otogaz	y.ö. eksiltme yoluyla (“lpg”; “oto yıkama”, “oto aksesuar” ifadeleri bu bağlamdadır)
oyun konsolu	y.ö. birleştirme yoluyla (“playstation”, “oyun koltuğu”, “oyun bilgisayar” ifadeleri bu bağlamdadır)
ödül töreni	y.ö. birleştirme yoluyla (“mezuniyet töreni”, “kep töreni”, “kep atmak”; bk. derece almak, “derece yapmak”, “dereceye girmek” bu bağlamdadır)
ödüllü	y.ö. ekleme yoluyla (örn. imzalı, maskeli, onaylı vb. “ödüllü film”, “ödüllü kitap”, “ödüllü yarışma” ifadeleri bu bağlamdadır)

ölu sayısı	y.ö. birleştirme yoluyla (“vefat sayısı”, “toplaml kayıp”, “vaka sayısı”, “pandemi” ifadeleri bu bakımdan yenidir. Bk. epidemi kelimesi “salgın” manasıyla sözlükte yer almaktadır)
öneri listesi	y.ö. birleştirme yoluyla (“istek listesi”, “istek parça” ifadeleri bu bağlamdadır)
ötv	y.ö. başharfleştirme yoluyla (“özel tüketim vergisi” ifadesinden kısaltılarak oluşturulmuştur. Bk. vergi muafiyeti, vergi kaçağı vb.)
özel eğitim	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. özel dikiş; “özel ders”, “özel öğretim” ifadeleri bu bağlamdadır)
özel güvenlik	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. güvenlik görevlisi; “güvenlik” ifadesi eksiltilerek oluşturulmuş bir yeni sözcüktür. “özel güvenlik hizmeti”, “özel güvenlik şirketi”, “güvenlik kamerası” vb. Bk. koruma, yakın koruma; “özel koruma”, “şahsi koruma”, “özel dedektif”, “özel şoför” ifadeleri bu bağlamdadır)
özel haber	y.ö. birleştirme yoluyla (gazetecilik terimidir; bk. özel televizyon, özel radyo, özel girişim vb.)
paralel yapı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. paralel akım, paralel yüz; “paralel örgüt”; “paranormal” ifadesi de yeni ögedir)
Pasifik	y.ö. eksiltme yoluyla (“Pasifik Okyanusu”, “Atlantik”, “Adriyatik Denizi” bu bağlamdadır; deniz-okyanus isimleri TDKGTS’te yer almamaktadır)

paylaşım sitesi	y.ö. birleştirme yoluyla (“sosyal paylaşım sitesi”, “eğlence sitesi”, “oyun sitesi”, “film sitesi”, “ödev sitesi” ifadeleri bu bağlamdadır)
pc bileşenleri	y.ö. birleştirme yoluyla (“bilgisayar parçası”, “parça toplamak” bu bağlamda değerlendirilmelidir)
pdf	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> portable document format/pdf; Türkçeye çevirisi: “taşınabilir belge biçimi”dir)
personel alımı	y.ö. birleştirme yoluyla (“işçi alımı”, “işe alım” vb. bu bağlamdaki ifadelerdir)
pet	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> pet “plastik” manasındadır; bk. pet şişe; “pet bardak”; “evcil hayvan” anlamı da yayımlanmıştır)
plaj voleybolu	y.ö. birleştirme yoluyla (“deniz voleybolu”, “ayak voleybolu”, “mahalle futbol maçı” bu bağlamdadır)
podcast	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> podcast; Türkçe karşılığı: “kısa yayın” biçimindedir; “sesli kitap” bu bağlamdadır)
pozitif yaşam	y.ö. birleştirme yoluyla (“pozitif düşünce”, “olumlu düşünce”, “organik yaşam” ifadeleri bu bağlamdadır)
protestocu	y.ö. ekleme yoluyla (bk. protesto, protestolu, protestosuz, eylemci, gösterici vb.)

puan durumu	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. puan cetveli; “puan durumu” ifadesi “futbolda maç skorlarını belirtmek” için kullanılarak daha özel bir anlamı karşılar)
raylı	y.ö. ekleme yoluyla (“raylı sistemler”, “raylı ulaşım” ifadeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)
raylı sistem	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. metre sistemi, yazılım sistemi, rüping sistemi; bk. metro, tramvay, banliyö, füniküler; “hafif raylı sistem” bu bağlamdadır. Kavram, depremi önlemek üzere binalara kurulan “raylı sistem”leri de içermektedir)
resim sergisi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. karma sergi, kişisel sergi; “fotoğraf sergisi”, “online sergi”, “online müze”, “online opera” ifadeleri bu bağlamdadır)
resmi ilan	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. resmi elbise, resmi dil, resmi bayram, yarı resmi; “özel ilan”, “resmi gazete”, “resmi yazışma” bu bağlamdadır)
reyting	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> rating; “izlenme oranı”, “seyirci/izleyici sayısı”, “televizyon seyretmek/izlemek” ifadeleri bu bağlamdadır)
sabit disk	y.ö. birleştirme yoluyla (bilgisayar terimidir; bk. işlemci, güç kaynağı, disket; “bilgisayar kasası”, “ekran kartı”, “RAM” ifadeleri bu bağlamdadır)
saç ekimi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. takma saç, postiş, perma, fön çekmek; “saç dökülmesi”, “saç düzleştirici”, “saç maşası” bu bağlamdaki ifadelerdir)

sağlık durumu	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. sağlık kontrolü, sağlık taraması, sağlık hizmeti; “sağlık turizmi” ifadesi de bu bağlamdadır)
sağlık haber(ler)i	y.ö. birleştirme yoluyla (“spor haberleri”, “magazin haberleri” bu bağlamda değerlendirilmelidir)
sağlık turizmi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. iç turizm, nokta turizmi; “kültür turizmi”, “sanat turizmi” bu bağlamdadır)
sağlıklı beslenme	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. dengeli beslenme, dengesiz beslenme, yeterli beslenme, ototrof beslenme; “sağlıksız beslenme”, “yetersiz beslenme”, “vegan”, “vegan beslenme” ifadeleri bu bağlamdadır)
saniye saniye	y.ö. birleştirme yoluyla (kelime tekrarı yapılarak oluşturulmuştur. Bk. milim milim; “ilmek ilmek” ifadesi de bu bağlamdadır)
savaş uçağı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. savaş gemisi, savaş alanı, deniz uçağı; “yolcu uçağı”, “kargo uçağı” ifadeleri bu bağlamdadır)
seçim anketi	y.ö. birleştirme yoluyla (“değerlendirme anketi”, “karantina anketi”, “internet anketi” bu bağlamdadır)
seçim kurulu	y.ö. birleştirme yoluyla (“il seçim kurulu”, “ilçe seçim kurulu”, “yüksek seçim kurulu” ifadeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)

seçme sınavı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. vize sınavı, bütünleme sınavı, ara sınav; “ölçme sınavı”, “mazeret sınavı”, “final sınavı” bu bağlamdadır)
selfie	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (“özçekim” kelimesi de TDKGTS’te bulunmamaktadır)
serbest piyasa	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. serbest piyasa ekonomisi; serbest meslek; “küresel pazar” bu bağlamdadır)
seri ilan(lar)	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. seri üretim, seri katil; “kısa ilan” anlamını taşımaktadır. “seri muhakeme usulü” ifadesi bu bağlamdadır)
ses kartı	y.ö. birleştirme yoluyla (bilgisayar terimidir; “ses kaydedici”, “ses kayıt cihazı” bu bağlamdadır)
ses kaydı	y.ö. birleştirme yoluyla (“ses dosyası”, “ses kaydetmek”, “ses kaydı almak” ifadeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)
sevgililer günü	y.ö. birleştirme yoluyla (özel günler bu bağlamdadır)
sevindirici	y.ö. ekleme yoluyla (bk. üzücü, sevinmek, sevindirmek; “neşelendirici”, “mutluluk verici” bu bağlamdaki ifadelerdir)
sezon finali	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. sezon kelimesine yüklenen “bir dizinin sezonluk bölümlerini içeren kısım” anlamı yenidir. “final yapmak”, “sezonu açmak”, “sezonu kapatmak”, “yeni sezon”, “eski sezon”, “dizi özeti” bu bağlamdadır)

sınav sonucu	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. net kelimesine yüklenen “geçerli doğru cevap sayısı” anlamı yenidir; “sıralama” ifadesi de bu bağlamdadır)
siber	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> cyber; “siber güvenlik”, “siber saldırı”, “siber suç”, “siber zorbalık” ifadeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)
siber saldırı	y.ö. birleştirme yoluyla (“siber güç”, “siber kuvvet”, “siber güvenlik” ifadeleri bu bağlamdadır)
silahlı saldırı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. sözlü saldırı, intihar saldırısı; “bıçaklı saldırı”, “bombalı saldırı”, “ağır silah”, “hafif silah” ifadeleri bu bağlamdadır)
site haritası	y.ö. örneksime yoluyla (bk. yol haritası ifadesinden)
sokak modası	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. gotik, barok, bohem; “giyim tarzı”, “maskülen”, “feminen”, “retro”, “vintage” ifadeleri ve “sokak ağzı”, “sokak hayvanı”, “sokak kedisi”, “sokak köpeği”, “sokak lambası” ifadeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)
son anda	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. az kalsın; “ramak kala” ifadesi bu bağlamda değerlendirilmelidir)
son dönemde	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. son adam, son yolculuk, son söz, son görev, son ses, son çeyrek, son derece; “son zamanda”, “son anda”, “son nokta”, “son düzlük” ifadeleri bu bağlamdadır)

son durum	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. son dakika, “son güncelleme”, “son sürüm”, “son düzlük” ifadeleri bu bağlamdadır)
son güncelleme	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. son söz, son vazife, son yolculuk; “son gelişme” bu bağlamdadır)
son günlerde	y.ö. birleştirme yoluyla (“son zamanlarda”, “son yıllarda” ifadeleri bu bağlamdadır)
son nokta	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. son noktayı koymak, son söz; “son sözü söylemek”, “sözün bittiği yer” vb. “son gelişme, en güncel” anlamıyla yeni ögedir. Bk. zirve, doruk kelimeleri gibi “en üst aşama” anlamını karşıladığı için de yeni sözcüktür)
son yıllarda	y.ö. birleştirme yoluyla (“son dönemde”, “son günlerde” ifadeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)
son zamanlarda	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. artık, bundan böyle; “bundan sonra”; bk. çağ dışı; “çağın ötesinde” ifadeleri bu bağlamdadır)
soru önergesi	y.ö. birleştirme yoluyla (siyaset terimidir; bk. önerge, sözlü soru önergesi, yazılı soru önergesi bu bağlamdaki ifadelerdir)
sosyal girişimcilik	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. özel girişim; “sosyal girişim”, “sosyal sorumluluk”, “sosyal farkındalık” ifadeleri bu bağlamdadır)

sosyal medya	y.ö. İng.den çeviri yoluyla (bk. <i>İng.</i> social media; “sosyal hesap”, “sosyal ağ”, “sosyal uyum”, “sosyal paylaşım”, “paylaşım yapmak”, “sosyal hizmet” bu bağlamdadır; bk. sosyal yardım, sosyal güvenlik vb.)
sosyal sorumluluk	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. sosyal ilişki; “sosyal beceri”, “sosyal ikilem”, “toplumsal sorumluluk”, “sorumluluk bilinci” bu bağlamdadır)
sosyal takipçi	y.ö. birleştirme yoluyla (“sosyal medya takipçisi” biçiminde de kullanılır; “haber olmak”, “takipçi satın almak”, “takipçi sayısı”, “sahte takipçi”, “bot takipçi”, “... takipçili”, “sahte beğeni” ifadeleri bu bağlamdadır)
sözleşmeli personel	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. sözleşmeli; “sözleşmeli er”, “sözleşmeli memur”, “sözleşmeli öğretmen” ifadeleri bu bağlamdadır)
spa	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> spa; “spa merkezi”, “masaj salonu” ifadeleri bu bağlamdadır)
süper loto	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. şans oyunu, ikramiye, teselli, amorti; “süper loto tutturmak” bu bağlamdadır)
sürpriz karar	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. beklenmedik, ani, orta karar, nihai karar; “sürpriz gelişme” bu bağlamdadır)
şok istifa	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. şok, şok tedavisi, şaşırtı; “şaşırtıcı”, “şok karar”, “şok diyet” ifadeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)

şube müdürü	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. başmüdür, genel müdür, umum müdür; “şube şefi”, “güvenlik şefi”, “mağaza yetkilisi”, “satış danışmanı”, “müşteri temsilcisi” ifadeleri bu bağlamdadır)
tabii kaynak(lar)	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. yenilenebilir enerji; “yenilenebilir kaynak”, “yenilenemez enerji”, “doğal kaynak”, “geçici kaynak” ifadeleri bu bağlamdadır)
tablet bilgisayar	y.ö. İng.den çeviri yoluyla (bk. <i>İng.</i> tablet pc, “dokunmatik bilgisayar”, “dokunmatik ekran” ifadeleri bu bağlamdadır)
tablet pc	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> tablet pc; “tablet bilgisayar” bu bağlamdadır)
tam destek	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. destek olmak, destek görmek; “destek almak”, “destek vermek”, “devlet desteği”, “destek kredisi” ifadeleri de yaygındır)
tam ekran	y.ö. birleştirme yoluyla (“ekran döndürme”, “ekran parlaklığı”, “ekran görüntüsü”, “ekran fotoğrafı”, “widget” ve “duvar kağıdı” ifadesinin teknolojik cihazlar için kullanılan “arka plan” anlamı yenidir)
tanıtım videosu	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. tanıtım gösterisi, ön gösterim, fragman, tanıtma filmi, lansman; “tanıtım günleri”, “kariyer günleri”, “teaser” gibi ifadeler bu bağlamdadır)

tarımsal ürün	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. tarım coğrafyası; “tarım ürünü”, “hayvansal yağ”, “hayvansal gıda”, “organik gıda” ifadeleri bu bağlamdadır)
taşıt kredisi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. emlak kredisi, konut kredisi, bireysel emeklilik; “taşıt sigortası”, “taşıt vergisi” bu bağlamdadır)
teknik servis	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. teknik eğitim, teknik direktör; “teknik destek”, “teknik bilgi” ifadeleri bu bağlamdadır)
teknoloji devi	y.ö. birleştirme yoluyla (“teknoloji lideri”, “dünya lideri”, “teknoloji dünyası”, “teknoloji devrimi” bu bağlamdaki ifadelerdir)
tercih kılavuzu	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. el kılavuzu; “tercih dönemi”, “tercih robotu” bu bağlamdadır)
terör örgütü	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. terör, terörist, yıldırı, yıldırıcı, yıldırıcılık, vatan haini; “terörle mücadele”, “hain saldırı”, “alçak pusu” ifadeleri bu bağlamdadır)
tıbbi malzeme	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. tıbbi atık; “tıbbi yardım”, “tıbbi cihaz”, “tıbbi sekreter” ifadeleri bu bağlamdadır)
ticari araç	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. ticari dava, ticari tüketim, ticari unvan; servis aracı, nakil aracı, uzay aracı; “sivil araç”, özel araç”, “cenaze aracı”, “cenaze arabası” bu bağlamdadır)

toplu istif	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. toplu çalışma, toplu konut, toplu taşıma; “toplu yerleşme”, “toplu mesaj” ifadeleri bu bağlamdadır)
torba yasa	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. torba kadro; “torba kanun” ifadesi bu bağlamda değerlendirilmelidir)
trafik kazası	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. iş kazası, tren kazası; “araba kazası”, “uçak kazası” bu bağlamdadır)
trafik sigortası	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. hayat sigortası, sağlık sigortası, alışveriş sigortası, yangın sigortası, ölüm sigortası; “araç sigortası” bu bağlamdadır)
tüm dünyada	y.ö. birleştirme yoluyla (“dünyaca”, “dünya çapında” ifadeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)
uçak gemisi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. uzay gemisi, kuru yük gemisi, yolcu gemisi, savaş gemisi, ticaret gemisi, mayın gemisi, cankurtaran gemisi vb.)
ufo	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> unidentified flying object/ufo; Türkçe karşılığı: “tanımlanamayan uçan nesne”dir)
ultrabook	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> ultrabook; bir “notebook çeşidi”dir)
usb	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> usb; “usb bellek”, “flash bellek”, “hafıza kartı”, “hafıza depolama”, “bulut depolama”, “veri güvenliği” vb.)

uygun fiyatlı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. ucuz, pahalı; “orta fiyatlı” anlamıyla ucuz ve pahalı kavramlarının arasındadır. Bk. maliyetli, cep yakmak; “yüksek bütçeli”, düşük bütçeli” ifadeleri bu bağlamdadır)
uyuşturucu operasyonu	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. narkotik, operasyon, operasyona çıkmak; bk. su baskını; “uyuşturucu baskını”, “uyuşturucu çetesi” vb. bu bağlamdadır)
uzun namlulu	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. namlu, namlulu, susturucu; “kısa namlulu” ifadesi bu bağlamdadır)
uzun süreli	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. gecikmeli; “uzun süreli bellek”, “uzun soluklu”, “kısa süreli” ifadeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)
üniversite öğrencisi	y.ö. birleştirme yoluyla (“lise öğrencisi”, “ilkokul öğrencisi”, “ortaokul öğrencisi”, “yüksek lisans öğrencisi”, doktora öğrencisi” vb. bu bağlamdadır. Kelimelerin oluşturduğu diğer biçimleri tespit etmek dilin yapısı, kullanımı ve zenginliği gereğince)
üroloji merkezi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. üroloji, ürolojik, ürolog; “üroloji uzmanı”, “ürolojik hastalık”, “ürolojik muayene” ifadeleri bu bağlamdadır)
üst düzey	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. alt sınıf; “üst sınıf”, “sınıf üstü”, “kalbur üstü”, “üst düzey yönetici” ifadeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)
üye girişi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. üyelik, üye olma; “üyelik sözleşmesi”, “cayma bedeli” bu bağlamdadır)

üyelik sözleşmesi	y.ö. birleştirme yoluyla (“kullanıcı sözleşmesi”, “üyelik şartları” ifadeleri bu bağlamdadır)
vergi borcu	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. vergi iadesi, vergi kaçağı, iç borç, dış borç, gönül borcu; “sigorta borcu”, “muayene borcu”, “borcumuz ne kadar” ifadeleri bu bağlamdadır)
video galeri	y.ö. birleştirme yoluyla (“video galerisi”, “hareketli resim”, “gif” ifadeleri de bu bağlamdadır)
videolu	y.ö. ekleme yoluyla (bk. yazılı, sözlü; “fotoğraflı”, “animasyonlu”, “sesli mesaj”, “görüntülü konuşma”, “görüntülü arama”, “videolu anlatım” ifadeleri bu bağlamda değerlendirilmelidir)
vizyona girmek	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. vizyon, vizyon sahibi; “vizyona çıkmak”, “vizyonlu”, “vizyonsuz” ifadeleri bu bağlamdadır)
web tv	y.ö. İng. den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> web tv)
web	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> world wide web/web; Türkçe karşılığı “ağ” ifadesidir. “webinar”, “web konferans” ifadeleri bu bağlamdadır)
widget	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (Bir wikipedi kaynağına göre İngilizcede “pencere aracı” anlamına gelen “window gadget” kelimesinden türetilmiştir)

wifi	y.ö. İng.den ödünçleme yoluyla (bk. <i>İng.</i> wireless fidelity/wifi; Türkçe karşılık: “kablosuz bağlantı alanı”; “kablosuz” ve “internet” kelimeleri de “wifi”yi karşılamak için kullanılır; “wifi’li”, “wifi’siz”, “wifi kesintisi” ifadeleri bu bağlamdadır)
yabancı basın	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. basın, basın toplantısı, basın danışmanı; “dünya basını”, “yerel basın” ifadeleri bu bağlamdadır)
yabancı medya	y.ö. birleştirme yoluyla (“yabancı basın” kavramına benzemektedir; “yerel medya” bu bağlamdadır)
yakalama kararı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. arama kararı, görevsizlik kararı, takipsizlik kararı, mahkeme kararı; “tutuklama kararı” bu bağlamdadır)
yakın olmak	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. yakınlaşmak; “yakın hissetmek”, “yakın durmak” ifadesi bu bağlamdadır; bk. uzak durmak)
yakın zamanda	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. aynı zamanda, dar zaman, ahir zaman, bir zamanlar, vaktizamanında; “bu sıralar”, “bu aralar” ifadeleri bu bağlamdadır)
yangın paniği	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. panik, çevre felaketi; “deprem paniği”, “sel paniği”, “yangın felaketi” ifadeleri bu bağlamdadır)
yargısız hüküm	y.ö. birleştirme yoluyla (“yargısız hüküm giymek”, “yargısız infaz” ifadeleri bu bağlamdadır)

yargısız infaz	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. peşin hüküm, peşin yargı, durup dururken; “bilip bilmeden” ifadesi de bu bağlamda değerlendirilmelidir)
yasal uyarı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. suç duyurusu; “yasal işlem”, “cezai işlem” ifadeleri bu bağlamdadır)
yatırım danışmanlığı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. para akmak, yatırım yapmak, yatırım fonu, yatırım bankası, basın danışmanlığı, sanat danışmanlığı; “yönetim danışmanlığı”, “aile danışmanlığı”, “senaryo danışmanlığı”, “nakit akışı” ifadeleri bu bağlamdadır)
yayın akışı	y.ö. birleştirme yoluyla (televizyon terimidir; bk. canlı yayın, canlı yayın aracı, ön gösterim, trafik akışı, bilinç akışı, flashback; “canlı yayın denemesi”, “ilk izlenim” ifadeleri bu bağlamdadır)
yayın grubu	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. medya grubu; “medya grubu” kavramının alt dalı olarak yorumlanabilir. “basın grubu” ifadesi bu bağlamdadır)
yayın ilke(ler)i	y.ö. birleştirme yoluyla (“etik ilkeler”, “izleyici kitlesi” “olumsuz örnek”, “uygunsuz içerik” bu bağlamdadır)
yayın yasağı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. basın yasağı, seçim yasağı, av yasağı, zaman aşımı; “yayın kısıtlaması”, “sokağa çıkma yasağı” ifadeleri bu bağlamdadır)
yemek tarifi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. sulu yemek, ev yemeği, hazır yemek, hazır giyim; “dondurulmuş gıda”, “hazır gıda”, “kendin pişir kendin ye” bu bağlamdadır)

yeni bölüm	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. sezon; diziler için kullanılan “sezon”, “sezon finali” gibi ifadeler anlamsal birer yeni öge örneğidir. “yaz dizisi”, “gençlik dizisi” ve turizmdeki “yaz sezonu”, “kış sezonu”, “yüksek sezon” ifadeleri bu bağlamdadır)
yeni düzenleme	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. yasa tasarısı; “yeni normal”, “eski normal” ifadeleri bu bağlamdadır)
yeni nesil	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. kuşak, jenerasyon, zamane, eski toprak; “eski nesil”, “y kuşağı”, “z kuşağı”, “milenyum çocuğu” bu bağlamdadır)
yerel haber	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. yerel yayın, yerel televizyon, yerel saat, yerel yönetim, merkezi yönetim; “merkezi yayın”, “ulusal yayın”, “ulusal saat” ifadeleri bu bağlamdadır)
yerleştirme	y.ö. ekleme yoluyla (“üniversiteye girme” manasıyla anlamsal bir yeni ögedir; bk. istihdam, “ek yerleştirme”, “sınavsız yerleştirme”, “tercih dönemi” ifadeleri bu bağlamdadır)
yeşilçay	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. çay, çay dökmek, demlemek; poşet çay, sallama çay; “kaçak çay”, “siyah çay”, “bitkisel çay”, “çay demlemek”, “çay koymak” ifadeleri bu bağlamdadır)
yolcu otobüsü	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. yolcu gemisi, yolcu treni, yük gemisi, yük treni; “yolcu uçağı”, “savaş uçağı”, “akrobasi uçağı”, “özel jet” ifadeleri bu bağlamdadır)

yönetim sistemi	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. yazılım sistemi, başkanlık sistemi; “kalite yönetim sistemi” bu bağlamdadır)
yumruklu	y.ö. ekleme yoluyla (bk. silahlı, bıçaklı; “korku dolu” ifadesi bu bağlamda değerlendirilmelidir)
yüksek hızlı tren	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. elektrikli tren; “elektrikli araba” kavramı bu bağlamda değerlendirilmelidir)
zeka oyun(lar)ı	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. satranç, sudoku, dama; “akıl oyunları”, “strateji oyunları”, “mantık oyunları” ifadeleri bu bağlamdadır)
ziyaretçi defteri	y.ö. birleştirme yoluyla (bk. hatıra defteri, şikayet kutusu, misafir odası; “ziyaretçi kartı” ifadesi bu bağlamda değerlendirilmelidir)

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde; çalışmada aday sözcük olarak incelenen yeni kelimelerden elde edilen veriler çözümlenip yorumlanmaya çalışılmıştır. Öncelikle inceleme bölümünde kullanılan yöntemde de belirtildiği üzere dile ait yeni birimleri belirlemede kullanılan ölçütler: sıklık, yaygınlık, türev oluşturma, uyum ve dayanıklılık olarak sıralanabilir. Bunlardan sıklık ölçütü; veri tabanındaki sıklık listesinden faydalanılarak uygulanmıştır. Sıklık ölçütüne göre listelenen kelimeler diğer ölçütlere göre de değerlendirilerek yerleşikleşme sürecini tamamladığı düşünülen kelimelere yönelik bir seçim yapılmıştır.

Veri tabanındaki yeni birimlerin toplam sayısı 41. 644 olmakla birlikte bunların sıklık ölçütüne göre listelenmesi halinde 19.000.437 ile 5.000 kelime sıklığı arasında toplam 4.859 kelime olduğu belirlenmiştir. 5.000 oranının altında kalan 36.785 kelime ise sıklık ölçütünün oldukça altında seyrettiği için bu kelimelerin yerleşikleşme sürecine dahi girememiş olduğu yorumuna ulaşılmıştır. Bu kelimeler olgunlaşması beklenen birimler yani anlık oluşumlar olarak inceleme dışında tutulmuştur. Sıklık listesine giren 4.859 yeni birimin dağılımı şöyledir:

- a. 19.000.437 - 6.280.984 aralığında: 6 kelime
- b. 6.280.984 - 1.009.599 aralığında: 39 kelime
- c. 1.009.599 - 502.503 aralığında: 76 kelime
- d. 502.503 - 100.116 aralığında: 443 kelime
- e. 100.116 - 5.000 aralığında: 4.295 kelime

Bu dağılıma bakılarak 19.000.437- 100.116 aralığındaki kelimelerin en yoğun sıklık aralığında buldukları tespit edilmiş ve toplamda 564 kelime incelenerek bunlardan 459'u TDKGTS'e aday gösterilmiştir.

İncelenen 564 kelimenin içerisinde “ortadoğu”, “medcezir”, “hiç bir”, “demiryolu” gibi yanlış yazımlar; çokluk eki yahut başka çekim ekleri ile sık kullanıldığı için yazılım tarafından yeni algılanan birimler ve son dönemde TDKGTS’e dahil edilmiş olan “bomba gibi”, “şimdiye kadar”, “otomatik olarak”, “demek ki” gibi ifadeler çalışma dışı bırakıldıktan sonra aday yeni birim sayısı 459 olarak belirlenmiştir. Bu 459 yeni birimin 75’i yeni sözcük; 384’ü yeni öge özelliği göstermektedir. Burada dikkat edilmesi gereken noktalardan biri; yeni öge ve yeni sözcük ayrımının bu tür güncel sözcük çalışmalarında mutlaka uygulanması gerektiğidir. Yeni sözcükler, yeni ögelerin içerisinde görmezden gelinerek yeni öge sayısı arttırılmamalı; her yeni birim ayrıca değerlendirmeye alınmalıdır.

1.ADAY YENİ SÖZCÜKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmada aday olarak gösterilen 75 yeni sözcük tespit edilmiştir. Bu yeni sözcükleri oluşum biçimlerine göre şu şekilde açıklayabiliriz:

- a. İngilizceden ödünçleme yoluyla oluşturulanlar: 6 kelime (alzheimer, sms, bluetooth, pc, laptop, web sitesi)
- b. Başharfleştirme yoluyla oluşturulanlar: 3 kelime (kdv, stk, tv; açılımları Türkçe ifadelerden oluşmaktadır)
- c. Eksiltme yoluyla oluşturulanlar: 6 kelime (ar-ge, bağ-kur, oto, molotof, berabere, ihtiyaç kredisi)
- d. Birleştirme yoluyla oluşturulanlar: 55 kelime (cumhuriyet savcısı, ilçe başkanı, makam aracı, büyük ölçüde)
- e. Ekleme yoluyla oluşturulanlar: 5 kelime (bazlı, şaşırtıcı danıştay, sayıştay, yargıtay)

Aday yeni sözcüklerin içerisindeki ikili yapılar, birleştirmelerin tamamını oluşturur yani 55 kelimedenden oluşmaktadır. Bunlardan 22 tanesi isim grubu (örneğin; sezonluk işçi, yerel seçim, hapis cezası, rüya tabiri, tıp fakültesi, internet sitesi) 6 tanesi sıfat grubu (örneğin; yasaya aykırı), 25 tanesi zarf grubu (örneğin; tek tek, şu an, her an, bu sebeple, kafa kafaya) ve 2 tanesi eylem grubudur (örneğin; yorum yapmak, tahammül göstermek).

Yeni sözcükler incelenirken “alzheimer” gibi yabancı kökenli kelimelerin hem orijinal hem de Türkçeye uyarlanmış biçimiyle yani “alzaymır” olarak kullanıldığı dikkat çekmektedir. Hatta toplumun eğilimi kelimeyi doğru yazmak amacıyla çoğunlukla orijinal biçimde kullanmaya yöneliktir. Zarf grubu olarak karşılaşılan “bu nedenle, bu kez, bu sayede, aynı şekilde, şu anda” gibi pek çok yeni sözcüğün varlığı tespit edilmiştir. Yeni ögeler için de pek çok yeni zarf grubunun oluştuğu sonucuna varılabilir.

Bir diğer husus TDKGTS’te siyasi mevkilere yer verilmemesi üzerinedir. Ancak akademik mevkilerin (ögr. Üyesi, görevlisi, dekan, rektör vb.) sözlükte mevcut olması sebebiyle mevki bildiren yeni kelimelerin de sözlüğe alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca TDKGTS’te aynı kavramın farklı biçimlerdeki yazımlarının mevcut olduğunu görürüz (Örn. mahpus, mapus, mahpushane, mapushane). “Egzoz” sözcüğü için de bu tür farklı yazımlar yaygındır (Örn. “egzos”, “egsos”, “egsoz”) Dolayısıyla bu tür kelimelerin de yeni sözcüklerin içerisinde yer aldığı tespit edilmiştir.

2.ADAY YENİ ÖGELERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmada aday yeni öge (neolojizm) sayısı 384 kelime olarak belirlenmiştir. Bu yeni ögelerin oluşum biçimleri şu şekilde açıklanabilir:

- a. İngilizceden ödünçleme yoluyla oluşturulanlar: 37 kelime (reyting, biyometrik, antidepresan, botoks, blog, podcast)
- b. İngilizceden çeviri yoluyla oluşturulanlar: 8 kelime (akıllı saat, akıllı telefon, bulut bilişim, sosyal medya)
- c. Eksiltme yoluyla oluşturulanlar: 6 kelime (Altaylar, Kafkaslar, Avrasya, metrobüs, otogaz)
- d. Başharfleştirme yoluyla oluşturulanlar: 2 kelime (avm, ötv; kavramların açılımları Türkçedir)
- e. Birleştirme yoluyla oluşturulanlar: 294 kelime (gerçek zamanlı, kimliği belirsiz, dikkat çekici, dünyaca ünlü)
- f. Ekleme yoluyla oluşturulanlar: 21 kelime (geliştirici, sevindirici, kullanıcı, maskeli, büyüleyici)
- g. Örneksene yoluyla oluşturulanlar: 13 kelime (ana sayfa, inçlik, site haritası, e-bilet, e-bülten, e-kitap, e-gazete)

İncelenen birleşik yapılardan 260 tanesi isim grubu (anma programı, amiral gemisi, askeri casusluk, web, tablet bilgisayar, basın sözcüsü, bilgi yarışması, bisiklet turu), 10 tanesi sıfat grubu (uzun namlulu, ağır yaralı, kan donduran, ileriye dönük), 21 tanesi zarf grubu (adı altında, hemen her, bu anlamda, bu bağlamda, bu kapsamda, dünya çapında), 3 tanesi fiil grubudur (yakın olmak, vizyona girmek, giriş yapmak).

Yabancı dilden alıntılanan kısaltmalar ödünçleme yoluyla oluşturulan yeni ögeler olarak kabul edilmiştir (Örneğin dj, ceo, pdf, dna). AIDS, STK gibi kısaltmalar sözlük birimi olarak TDKGTS'te bulunmamaktadır ancak bu ifadelerin kısaltma halinde kullanımı sonucu türetilmiş yeni birimler dikkat çekicidir (Örn aids'li, aids hastası; stk üyesi). Bu sebeple kısaltma biçimindeki bazı yeni ögelerin sıklıkla kullanılması sonucu dilde bu anlamda da bir değişim yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Zarf görevinde kullanılan: “bu tür”, “bu şekilde”, “bu anlamda”, “bu tip”, “her şey”, “bir sey” gibi pek çok ifadeyle karşılaşmış; bunlardan sözlükte aynı anlamı karşılayan benzer biçimleri olmayanlar yeni öge olarak kabul edilmiştir. Bir diğer önemli nokta şudur ki: “için”, “göre”, “dolayı” kelimeleri birer edattır ancak yeni öge olarak tespit ettiğimiz “bunun için”, “buna göre”, “bundan dolayı” ifadeleri Türkçede zarf biçiminde kullanılmaktadır. Dolayısıyla kelimelerin dildeki işlevlerini değiştirerek de dilde yaygın biçimde kullanıldıklarını söyleyebiliriz.

TDKGTS'te Türkiye'deki şehir adları mevcuttur. Ülke adlarının çoğu sözlükte bulunmamakla birlikte Amerika, Asya gibi kıta isimleri ve Japonca, Çince gibi dil isimleri mevcuttur. Bu bağlamda karşılaşılan yeni birimler, yeni öge olarak kabul edilerek sözlüğe alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. “Türkiye Cumhuriyeti”, “Türk bayrağı” ifadeleri, kısaltmalar ve ülke isimleri sözlükte bulunmamaktadır; çünkü bunlar ayrı bir liste olarak sunulmaktadır. Oysa ırk ve dil isimleri sözlükte mevcuttur. Yine “Fransız”, “Amerikan”, “Alman” gibi milliyet isimleri sözlükte mevcutken “İngiliz”, “İspanyol” gibi isimler mevcut değildir. Bu tür kelimeler de yine yeni öge olarak kabul edilip sözlüğe alınmalıdır. Ayrıca “Orta Doğu” ifadesinin aksine “Orta Asya”, “Latin Amerika” ifadeleri sözlükte bulunmamaktadır. Bu gibi kelimelerin de TDKGTS'e eklenmesi gerekmektedir.

Hem yeni öge hem yeni sözcük özelliği gösteren sözcüklerle karşılaşılması; bu durum kelimenin açıklamasında mutlaka belirtilmiştir. Belirtilen sayısal verilerin yanı sıra pek çok yeni sözcük ve yeni öge çağrışım yoluyla tespit edilerek incelenmiş ve aday kelimeleri açıklarken bunlara da yer verilmiştir. Bu tip çağrışım yoluyla eklenen kelimelerin daha sonra yeni öge olarak sıklık listesinde karşılaştığı pek çok durum olmuştur. Ancak bu tür kelimelerin yalnızca bilgi olarak verildiğini ve sayısal veri biçiminde kayda geçirilmediğini belirtmek gerekir. Bu durum bizi günlük dilde kullanılan sanılandan çok daha fazla yeni birim olduğu sonucuna ulaştırmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkçedeki yeni birimleri konu edinen bu çalışmada; öncelikli olarak yeni öge ve yeni sözcük kavramlarının akademik sahada ne anlama geldiği ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda varılan nokta odur ki; yeni sözcükler çoğunlukla yeni öge konusunun içerisinde ve ayrıştırılmadan ele alınmıştır. Yeni sözcüklere dair yapılan çalışmaların çoğunlukla art zamanlı olması da elde edilen sonuçlardan biridir ve bu çalışmayı yapmanın gerekliliğini kanıtlar niteliktedir. Çalışma; birbirinden farklı özellikler barındıran bu iki kavram alanının niteliklerini ana hatları ile sunarak dilin “yeni birim” olarak adlandırılan kelimelerinin esasını oluşturan yeni ögeleri açığa çıkarmış ve bu birimleri sözlüğe aday göstererek dikkatlere sunmuştur. Bu durumda dilin kendi yeni birimleri için sakladığı sır; yeni ögelerin birer “gelişme” ve yeni sözcüklerin de bir tür “değişme” yolculuğunun ürünleri olduğudur.

Çalışmanın inceleme aşamasında veri tabanı üzerinden belirlenen aralıklar, kelimelerin sıklık kazandıkça biricikleştiğini ortaya koyar niteliktedir. Bir kelime ne kadar sık kullanılıyorsa bulunduğu sıklık aralığı da o kadar geniştir. Başka bir deyişle geniş bir sıklık aralığındaki kelime sayısının az olması, o kelimelerin sıklık oranlarının yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Kelimeleri incelerken onların bağlam içerisindeki kullanımları, zaman içerisinde sözlüğe girip girmedikleri, sözlükteki muhtemel karşılıkları, çağrıştırdığı diğer ifade biçimleri ve varsa başka sözlüklerdeki eski biçimleri araştırmaya dahil edilmiştir. İzlenen bu aşamalar, dildeki yeni birimleri incelerken kullanılacak yöntemler konusunda yol gösterici olabilir. Yeni sözcük ve yeni ögeleri belirlemeye ve incelemeye yönelik yöntemlerin geliştirilmesi gerekliliği, çalışmada ulaşılan sonuçlardan bir diğeridir.

İncelenen kelimelerin, ister yeni öge ister yeni sözcük olsun, çoğunlukla birleştirme ve alıntılama yoluyla oluşturuldukları görülür. Bunun yanında "eşdizim"lerin kalıplaşarak bir yeniliği ifade eder hale gelmesiyle yeni öge özelliği gösterdiği tespit edilmiştir. Her sözcük, topluma ait bir gerçeği yansıtır. Çalışmada gündemin takip edilmesinden kaynaklanan popüler ifadelerle karşılaşılmıştır ancak bu tür kelimelerin sayısı nispeten azdır. Çalışmaya haber metinlerinin kaynaklık etmesi bu noktada önemli bir etkidir. Bunun yanında veri tabanının içeriğini zenginleştirmek ve yaygınlık ölçütünün kuvvetini arttırmak adına haber sitelerine ek olarak birtakım bilim ve sanat siteleri de yazılımın veri tabanına eklenebilir. Bağlam araştırması yaparken internet ortamındaki bu tip sitelerden (örneğin wikipedia'dan) istifade edilmiştir. Kelimelerin Google arama motorunda başka hangi kelimelerle birlikte aratıldığına bakılarak yaygın biçimleri saptanmaya çalışılmıştır. Tüm bu adımların bundan sonraki çalışmalar için de faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Türkçe Sözlük'ün basım sıklığı düşünüldüğünde kelime belirleme konusunda ileri görüşlü ve seçici davranmak gerektiği düşünülse de artık diğer pek çok şey gibi sözlük çalışmaları da internet ortamına taşınmıştır. Bu durum kelime belirleme konusunda alan çalışanlarına esneklik sağlamaktadır. Oxford Sözlük; bugün 600.000'den fazla kelimeye ev sahipliği yapan, tarihsel ve güncel bir sözlük olarak basılı ve dijital biçimde hizmet vermektedir. Sözlük, her üç ayda bir güncellenmekte; mevcut veri girişleri gözden geçirilerek yeni kelimeler eklenmektedir. Örneğin; 2020 Aralık ayında sözlüğe 500'den fazla yeni kelime eklenmiştir.² Dijital ortamdaki Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük için de benzer çalışmalar yapılmalıdır. Sözlük sık aralıklarla güncellenmeli ve yeni kelimelere ev sahipliği yapmalıdır. Toplumu anlamak ve bir kimlik göstergesi olan dili korumak, kelimelerin hikâyesine kulak vermekle mümkündür.

² <https://oed.com>

KAYNAKÇA

- Akalın, Ş. H. (Kasım 2015). *Türkçe Sözlük'te Yeni Ögeler (Neologism) Sorunu ve Yeni Ögelerin Otomatik Çıkarımı Çalışması (Özet)*. İstanbul Üniversitesi Sözlükbilim Sempozyumu, İstanbul.
- Akalın, Ş. H. (2016). 21. Yüzyıl Türkçesinde Yeni Ögeler (Neolojizmler) ve Yeni Sözcükler. *Türkolojiya Dergisi*, No:1.
- Aksan, D. (2003). *Her Yönüyle Dil (Ana Çizgileriyle Dilbilim)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Algeo, J. (1991). *Fifty Years Among the New Words: A Dictionary of Neologisms*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Bayar, N. (2006). *Açıklamalı Yeni Kelimeler Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Kitabevi.
- Bayar, N. (2016). 1935 Cep Kılavuzlarında Yerlileştirme Örnekleri, *Bartın Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, c.1, s.1.
- Dubois, J. Giacomo, M. Guespin, L. Marcellesi, C. and J. Mével, J. (2002). *Dictionnaire de Linguistique et du Langage*. Larousse-Bordas. Erişim: 17 Eylül 2020, <https://archive.org/details/DictionnaireDeLinguistiqueDubois>.
- Emecan, N. (1998). *1960'tan Günümüze Türkçe Bir Sözlükçe Denemesi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Girard, N. J. (2007). Neologisms and Genericized Words in Everyday Language. *Aorn Journal*, vol. 85/4, p. 709-710.
- İmer, K. (1991). Türkçenin Sözvarlığındaki Yeni Ögeler. *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, c. 2, s. 18-28.
- İmer K. , Kocaman A. , Özsoy A. S. (2013). *Dilbilim Sözlüğü*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

- Karaağaç, G. (2013). *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karadavut, A. (2016). Türkçede Yeni Bir Neoloji Örneği: Filleşen Markalar. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, c. 39, s. 245-252.
- Korkmaz, Z. (2007). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.
- Luzzi, J. (March 2010). "As a Leaf on a Branch...": Dante's Neologisms. *MLA(Modern Language Association)*, vol. 125, no. 2, p. 322-336.
- Oktuğ, M. (2009). Neolojizm Bağlamında Dilsel Üretimler/Ekonomik Göstergeler: 2000 Yıllarında Yaşanan Ekonomik Krizin Dilbilimsel Çözümlemesi, *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, c. 1, s. 1, 123-133.
- Sarı, İ. (2013). Dilde Yeniden Adlandırma İhtiyacı: Retronimler, *Türkbilig*, c. 25, s. 19-26.
- Şafak, Z. (2018). *Fransızca ve Türkçede Akıllı Telefon Bağlamında Yeni Sözcük Kullanımına (Neolojizm) Yapısal Bir Yaklaşım*. Yüksek Lisans Tezi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Tekirdağ.
- Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük. (t.y.). Erişim: 12 Şubat 2021, <https://sozluk.gov.tr>
- Türkiye Türkçesinde Yeni Sözcükler (TUBITAK-SOBAG). (t.y.). Erişim:12 Şubat 2021, <http://dilbilim.cu.edu.tr>
- Üçer, G. (2019). *Boris Pasternak'ın "Doktor Jivago" Adlı Romanında Tarihsel ve Yeni Sözcükler*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yabancı Dil Yayınları.

EK KAYNAKÇA

- Akata, Z. H. (2016). Dilde Yeni Ögeye Karşı Tutumlar: Selfie mi, Özçekim mi?
1. *Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu*, Elazığ.
- Akata, Z. H. (2016). *Genel Ağ (İnternet) Dili Kullanımında Yeni Ögeler*. Yüksek Lisans Tezi, Ardahan Üniversitesi, Ardahan.
- Çelikten, E. ve H. (2020). Elektronik Kültür Ortamında Neolojizm. *Uluslararası Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, c. 3, s. 2, 183-205.
- Kamus-ı Türki. (t.y.). Erişim: 16 Kasım 2020, <https://www.kamusiturki.com>
- Karakoç, N. Y. (2014). Neolojizm Çevirisinde Sözdizimsel Öyküntü ve Anlama Güçlüğü X Kuşağı Örneği. *Turkish Studies (Elektronik)*, c. 9, s. 3.
- Köseoğlu, A. (2010). Alman Medya Dilinde Yeni Yapım Birleşik Sözcükler. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kubbealtı Lügati. (t.y.). Erişim: 14 Aralık 2020, <http://lugatim.com>
- Lasserre, M. (2015). What are you afraid of? The construction of meaning in X-(o)phobie lexemes. *Acta Linguistica Hungarica*, vol. 62, no. 4, p. 477-495.
- Lehrer, A. (2003). Understanding Trendy Neologisms. *Italian Journal of Linguistics Rivista di Linguistica*, vol. 15/2, p. 368-382.
- Levchenko, Y. (2010). *Neologism in the Lexical System of Modern English: On The Mass Media Material*, Munich: GRIN Verlag.
- Mentz, S. (2019). *Break Up the Anthropocene - "The Neologismcene"*, University of Minnesota Press, Minnesota.
- Luggat Osmanlıca-Türkçe Sözlük. (t.y.). Erişim: 20 Kasım 2020, <https://www.luggat.com>
- Nişanyan Sözlük. (t.y.). Erişim: 8 Aralık 2020 <https://www.nisanyansozluk.com>

- Şafak, Z. Bilginsoy, M. (2019). Kırklareli Merkez Örnekleminde Z Kuşağı Gençlerinin Sosyal Medyadaki Yeni Kelimeleri Kullanım Alışkanlıkları Üzerine Nicel Bir Yaklaşım, *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, c.5, s. 125-136.
- Şahin, N. (2015). *Türlerin Dili: Yazılı Basındaki Haber Metinleri Üzerine Sözcük Özellikleri ve Çok Sözcüklü Birimler Bakımından Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.
- Timurtaş, F. K. (1979). *Uydurma Olan ve Olmayan Yeni Kelimeler Sözlüğü*. İstanbul: Umur Kitapçılık.
- Yurtbaşı, M. (2017). Türkiye’de 2000-2017 Döneminde Oluşan veya Yaygınlaşan Yeni Sözcükler (Neolojizmler). *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, c. 40, s. 491-562.